

PwC's 25th Annual Global CEO Survey

PwC 25. iga-aastase globaalse tippjuhtide uuringu CEO Survey Eesti raport

www.ceosurvey.pwc

Sissejuhatus

Pandeemia algusest on möödas kaks aastat ja nüüdseks on globaalne majandus 2020. aasta madalseisust taastunud. Rahvusvaheline valuutafond (IMF) prognoosib 2022. aastaks 4,4%¹ majanduskasvu. PwC on tänavu läbi viinud kaks suurt tegevjuhtide uuringut: **ülemaailmsele tegevjuhtide uuringule** vastas tänavu 4446 tegevjuhti 89-st riigist ja **Balti riikide tegevjuhtide uuringule** 393 tippjuhti, kes on majanduse kiire taastumise osas kõik pigem positiivselt meelestatud.

Samas on ülemaailmselt jätkuvalt toimumas arenguid, mille mõju me ei oska ette näha. 2021. aastal toimus Glasgow kliimakonverents, mille järgselt mitmed (tootmis) ettevõtted otsustasid enda strateegiaid muuta rohesõbralikumaks. EU roheline kokkuleppe edasist käekäiku mõjutab kindlasti ka globaalselt lahvatanud energiakriis. Lisaks võttis suurelt hoogu ka koroonaviiruse hiljutisim vorm Omicron, mille tegelikke tagajärgi ja olemust näeme Balti riikides alles nüüd, 2022. aasta algul. Seetõttu olid ka tänavuse uuringu fookuses just kliima soojenemisega ja koroonaviirusega seotud teemad.

¹ <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2022/01/25/world-economic-outlook-update-january-2022>

Kokkuvõte:

Optimism majanduskasvu osas

Nii Baltikumis kui ka globaalsel tasandil on näha väga positiivset vaadet globaalse majanduskasvu suhtes – **77% globaalsetest tegevjuhtidest ja 64% Eesti tegevjuhtidest usuvad, et maailma majanduskasv järgneva aasta jooksul kiireneb.** Oleme seda küsimust küsinud 10 aastat järjest ja **tegemist on ajalooliselt kõrgeima optimismi tasemega.**

Eesti majanduskasvu kiirenemist usub 62% tippjuhtidest. Ka enda ettevõtete tuleviku suhtes ollakse väga positiivsed – Eestis on 88% tippjuhtidest arvamusel, et nende ettevõtte käive järgneva kolme aasta perspektiivis suureneb. Peamiseks ettevõtte kasvuteguriks peetakse kõigis kolmes Balti riigis orgaanilist kasvu.

Covid-19 pandeemia

Eestis on tippjuhtide sõnul 61% ettevõtetest proovinud enda töötajaid erinevate meetmetega vaktsineerima motiveerida. Peamiseks meetmeks on tööl korraldatud vaktsineerimise võimalus. Baltikumis on enim enda töötajate motiveerimisega tegeletud Lätis, kus koguni kolmveerand kõigist tippjuhtidest vastasid, et nad on võtnud kasutusele erinevaid meetmeid töötajate motiveerimiseks. Läti üllatas ka valitud meetmete jõulisusega – **kui Eesti ettevõtetest lõpetas vaktsineerimata töötajatega töösuhte vaid 6%, siis Lätis lausa 43%.**

Sammud rohelisema tuleviku poole

Glasgow kliimakonverentsi järgselt on nii riigid kui ettevõtted hakanud rohkem tähelepanu pöörama enda strateegiate rohelisemaks muutmisele. Ka finantseerimise saamiseks on vajalik, et ettevõttel oleks rohelisem pikaajaline strateegia. Balti riikide tasandil on Eesti pigem eeskujulik ja teistest veidi aktiivsem. **25% Eesti ettevõtetest on endale nüüdseks seadnud süsinikneutraalsuse eesmärgi** ja ligi 20% on endale seadnud nullheitme eesmärgi. Lisaks on Eestis juba **pooled ettevõtted lisanud kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärgi oma pikaajaliste strateegiliste eesmärkide hulka.**

Muutused tööturul

Töötajate värbamine on viimase aasta jooksul muutunud märkimisväärselt keerulisemaks terves Baltikumis. Eestis arwab lausa kolmveerand tippjuhtidest, et töötajate värbamine on muutunud aasta varasemaga võrreldes raskemaks. Vaatamata sellele arvavad üle poolte tegevjuhtidest, et nende organisatsioonis töötajate arv järgneva aasta jooksul kasvab.

Seoses kogu Baltikumis tuntava keskmise palga tõusuga, on ka tegevjuhid enda töötajate palgatõusude väljavaadetes positiivsemad. Enam kui 90% tegevjuhtidest näeb ette järgneva aasta jooksul enda ettevõtte töötajate palgatõusu ning **enam kui pooled plaanivad tõsta töötajate palku 6–10% võrra.**

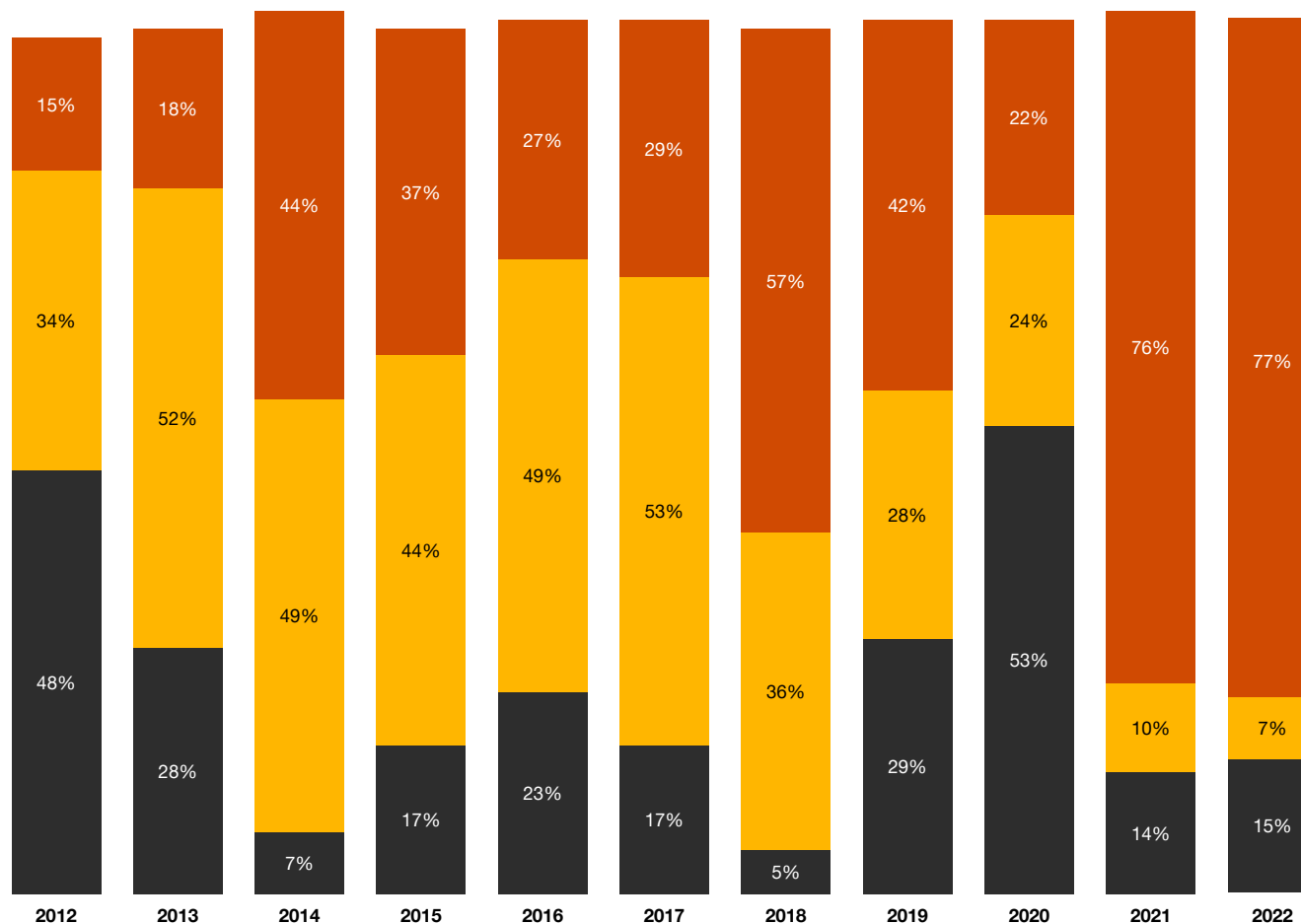
Optimism majandusproгноoside osas

Globaalselt on tegevjuhid lähiaja majandusväljavaadetes juba teist aastat väga optimistlikud – 77% ülemaailmsetest tegevjuhtidest (1% suurem hulk kui eelmise aasta uuringus) usuvad, et maailma majanduskasv järgmise 12 kuu jooksul paraneb. See on kusjuures kõige kõrgem globaalne optimismi indeks PwC tippjuhtide uuringu ajaloo jooksul (alates 2012 kui see küsimus esmakordselt uuringus sees oli).

Joonis 1

Usk maailma majanduskasvu. Maailma tippjuhtide hinnangud

Suureneb Jääb samaks Kahaneb

Küsimus:

Kas usute, et globaalne majanduskasv suureneb, jääb samaks või kahaneb järgmise 12 kuu jooksul?

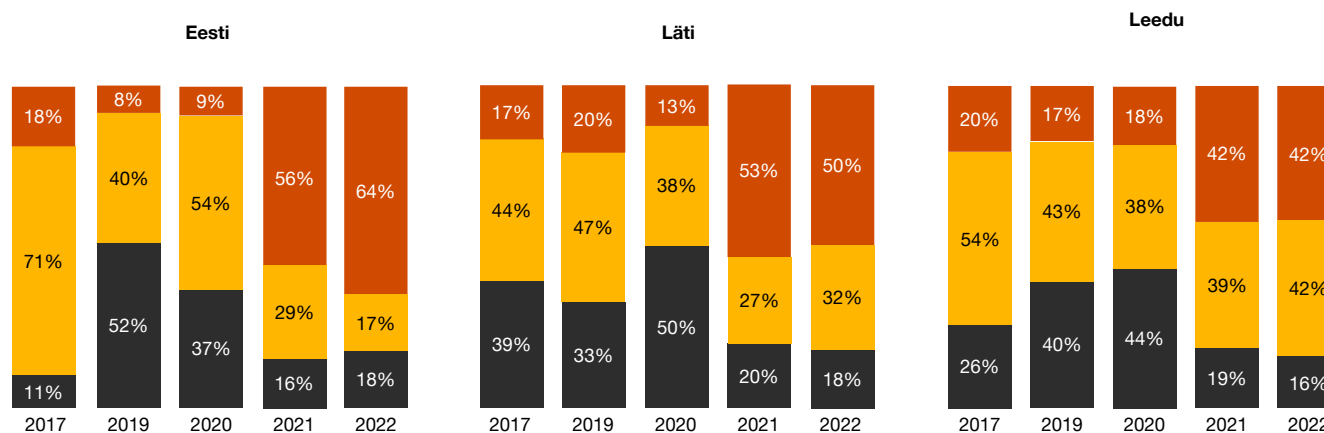
Eesti puhul on tegevjuhtide seas tõusnud majandusväljavaadetes nii globaalse majanduskasvu kiirenemist uskuvate **optimistide (64%)** kui ka kasvu aeglustumist kartvate **pessimistide (18%)** osakaal. Ehkki Eestis on optimistide arv üpris kõrge, on nii Eesti kui ka terve Baltikumi puhul majanduskasvu paranemise uskumust vähem kui mujal maailmas. Näiteks **USA-s oli optimistide arv 70%, UK-s 82% ja Saksamaal 76%.**

Baltikumi vaates ongi enim globaalse majanduskasvu kiirenemist ootavaid tippjuhte just Eestis. Teisel kohal on Läti (50%) ja kolmandal Leedu (42%).

Joonis 2

Usk maailmamajanduse kasvu. Hinnangud Balti riikides.

■ Suureneb ■ Jääb samaks ■ Kahaneb

Küsimus:

Kas usute, et globaalne majanduskasv suureneb, jääb samaks või kahaneb järgmise 12 kuu jooksul?

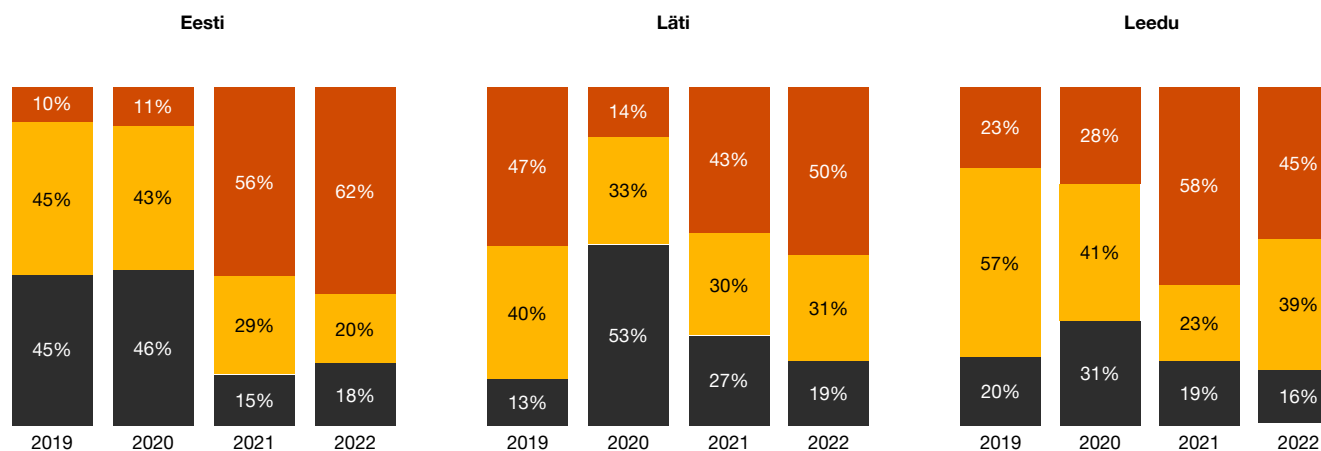
Eesti tippjuhid arvavad, et järgneva 12 kuu jooksul **Eesti majanduskasv kiireneb** (62%), mis on ka Baltimaade seas kõige suurem optimistlikum tulemus. Samas on Eestis aga **veidi kasvanud ka majanduskasvu aeglustumist prognoosivate tippjuhtide arv** – tänavu on see osakaal 18%, +3 protsendipunkti eelmisest aastast.

Lätis ja Leedus on pessimistide arv aga hoopiski langenud – kui Lätis oli möödunud aastal 27% vastanutest arvamusel, et nende riigi majanduskasv aeglustub, siis tänavu arvas seda vaid 19% vastanutest. Leedus oli langus väiksem – möödunud aastal 19% ja tänavu 16%.

Joonis 3

Balti tippjuhtide poolt planeeritud tegevused ettevõtte käibe kasvu juhtimiseks

■ Suureneb ■ Jääb samaks ■ Kahaneb

Küsimus:

Kas usute, et Eesti/Läti/Leedu majanduskasv kiireneb, jääb samaks või kahaneb järgmise 12 kuu jooksul?

Ettevõtte kasv

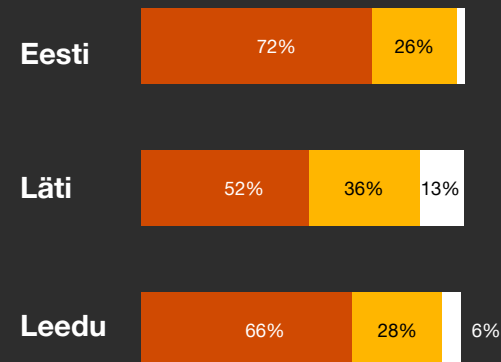
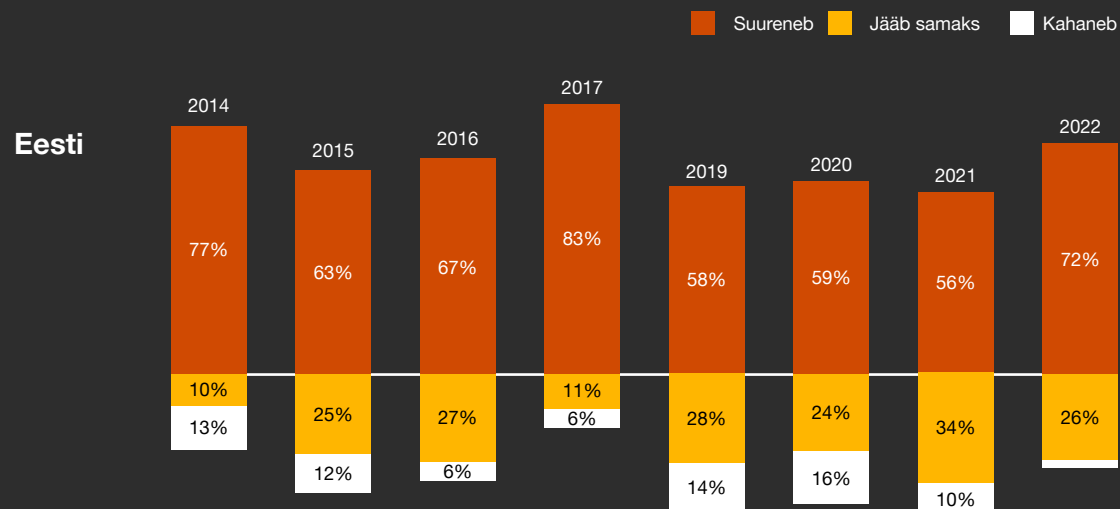
Eesti statistikaameti andmetel on 2021. aasta kolmandas kvartalis tõusnud ettevõtete müügitulu 18,26 miljardi euron², mis on enam kui 25% rohkem, kui ta oli aasta tagasi.

Kõikide Balti riikide tippjuhid on enda ettevõtte kasvu suhtes positiivsemalt meelestatud kui enda riigi majanduse kasvu suhtes. Enda ettevõtte kasvu järgneva 12 kuu jooksul on prognoosinud **pea kolmveerand Eesti tippjuhtidest, kaks kolmandikku Leedu tippjuhtidest ja pooled Läti tippjuhtidest**. Nii Eestis kui Leedus on arv aastaga tõusnud lausa üle 15 protsendipunkti. Samas Lätis on enda ettevõtte kasvu ennustavate tippjuhtide osakaal eelmise aastaga võrreldes 5 protsendipunkti langenud.

Balti riikide võrdluses asub kõige rohkem pessimiste Lätis, kus 13% vastanutest on arvamisel, et nende ettevõtte käive järgneva 12 kuu jooksul kahaneb. Leedus on vastav näitaja 6% ning Eestis vaid 2%.

Joonis 4

Balti tippjuhtide hinnang oma ettevõtte tulu kasvule järgmise 12 kuu jooksul

² <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/majandus/ettevotete-majandusnahtajad>

Ka pikemaajalises perspektiivis ollakse kõigis kolmes Balti riigis positiivsed: **Eestis on 88% tippjuhtidest arvamusel, et nende ettevõtte käibe 3 aasta vaates suureneb, Lätis on see näitaja 78% ja Leedus 86%.** Eesti tulemus tänavu on väga sarnane eelneva aastaga. Leedu puhul on suurenenud optimistide arv 5 protsendipunkti võrra. Küll aga on Läti vastav näitaja langenud tervelt 10 protsendipunkti võrra.

Joonis 5

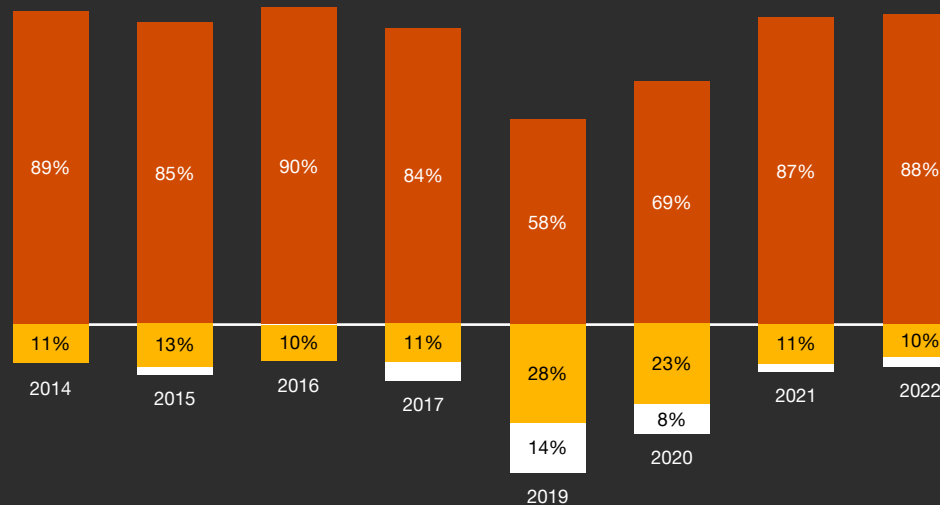
Balti tippjuhtide usk oma ettevõtte käibe kasvu järgmise 3 aasta jooksul

Küsimus:

Kas usute, et Teie organisatsioonis on väljavaateid tulu suurendamiseks järgmise 3 aasta jooksul?

Suureneb Jääb samaks Kahaneb

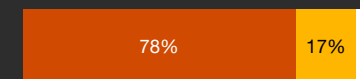
Eesti

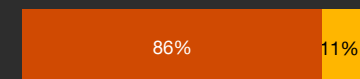
Eesti

Läti

Leedu

Ettevõtte kasvutegurid

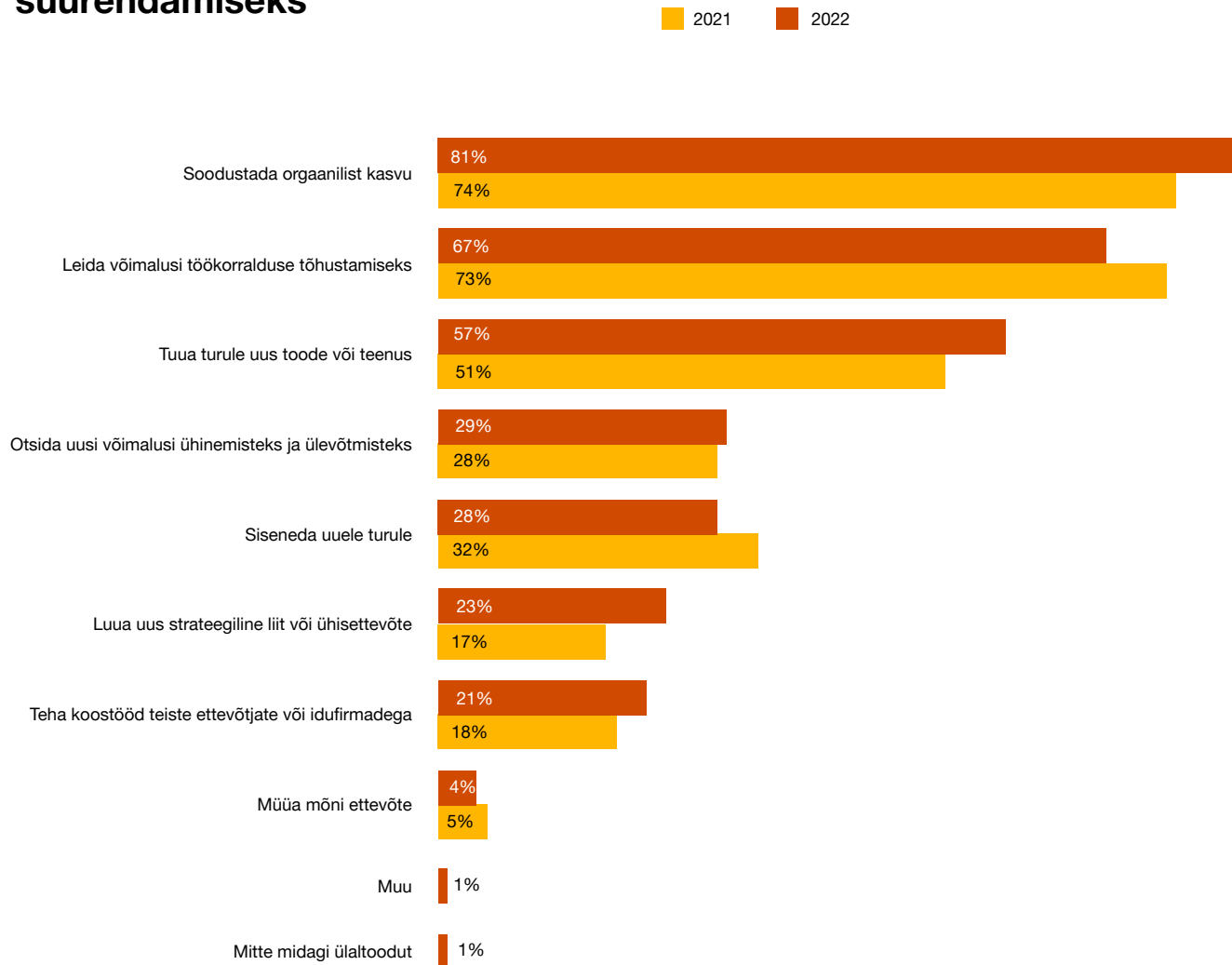
Uurisime Baltimaade tippjuhtidelt ka seda, milliseid tegureid mõjutavad ja soodustavad nende kasvu tuleval aastal. Juba teist aastat on kõigis kolmes riigis domineerimas kolm peamist kasvuallikat: **arendada ettevõtete orgaanilist kasvu, leida võimalusi töökorralduse tõhustamiseks, tuua turule uusi teenuseid või tooteid.**

Eestis peetakse orgaanilist kasvu juba kolmandat aastat kõige suuremaks arengu võimaluseks. Aastal 2020 tõid seda välja 81% vastajatest, 2021. aastal 74% vastanutest ja 2022 peavad seda olulisimaks kasvuallikaks 81% vastanutest. **Aastaga on langenud aga töökorralduse tõhustamise olulisus** – kui eelmise aasta pidasid seda oluliseks 75% vastanutest, siis tänava langes see number 67%-le. Uute toodete ja teenuste abil kasvu soodustamine on aastaga mõnevõrra kasvanud – 51% pealt 57% peale.

Joonis 6

Tippjuhtide poolt planeeritud tegevused ettevõtte kasvu suurendamiseks

Küsimus: Kas ja milliseid järgnevatest tegevustest plaanite järgmise 12 kuu jooksul, et kasvu suurendada?

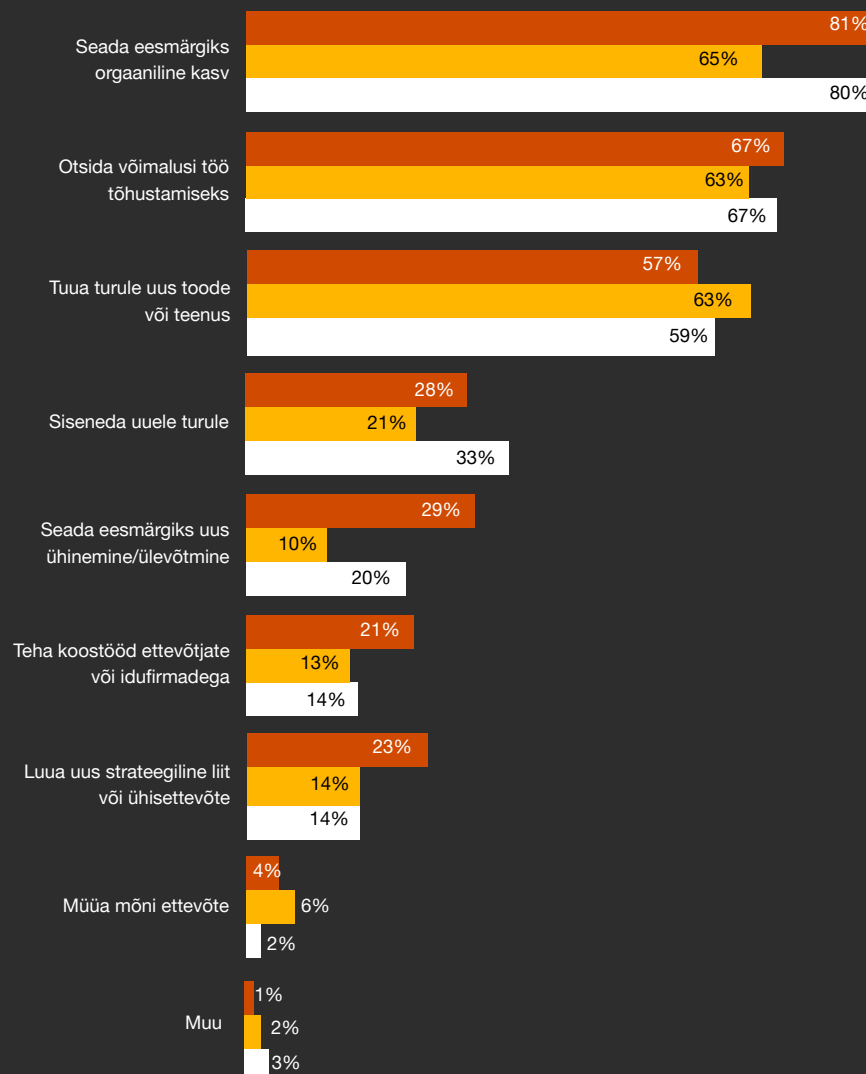
Sarnast trendi on näha ka Baltikumis laiemalt – **töökorralduslik protsesside tõhustamine on tähtsust minetamas ning uute toodete ja teenuste turuletoomise tähtsus kasvuallikana on tõusuteel**. Tundub, et mitmed sisemise efektiivsuse otsimise initsiatiivid on tänaseks ellu viidud ning ettevõtted on taas pilgud rohkem turule suunanud.

Joonis 7 Balti tippjuhtide poolt planeeritud tegevused ettevõtte käibekasvu juhtimiseks

Küsimus:

Kas ja milliseid järgnevatest tegevustest plaanite järgmise 12 kuu jooksul, et kasvu suurendada?

Eesti Läti Leedu

Välisturgude olulisus

Eesti tegevjuhtide seas on jätkuvalt kõige olulisemaks välisuruks **Soome**. Küll aga on märkimisväärselt aastatega langenud Soome olulisuse osakaal – kui 2020.aastal pidas 55% ja 2021. aastal 53% vastanutest Soomet olulisimaks välisuruks, siis **tänavu peab Soomet oluliseks vaid 37% tegevjuhtidest**.

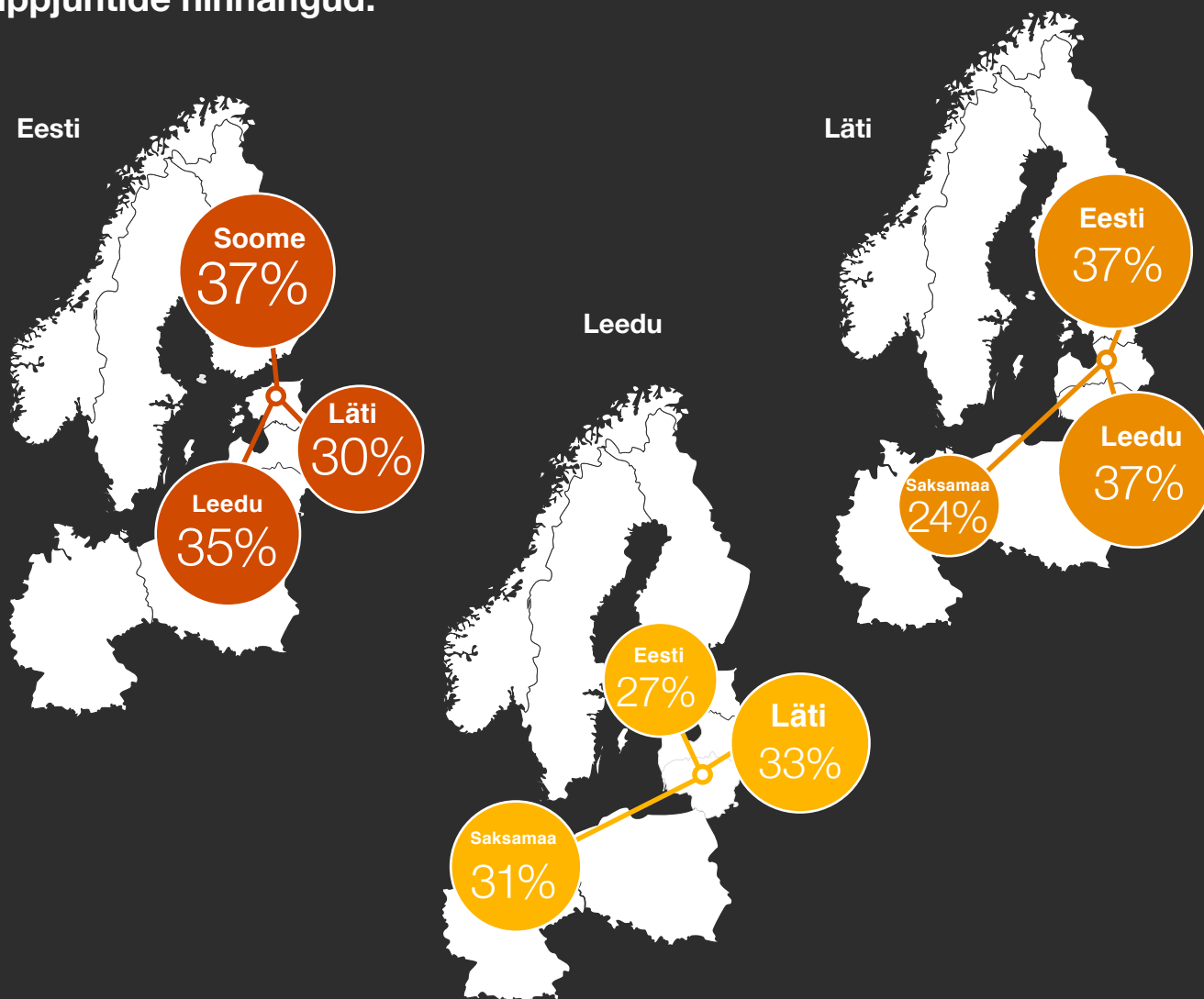
Lisaks on Eesti jaoks langenud ka Läti olulisus välisurude seas – kui eelmisel aastal oli Läti olulisuselt teine partner (43%), siis tänavu langes ta kolmandale kohale (30%), tahapoole Leedust (35%).

Mõnevõrra on kasvanud ka nende Eesti ettevõtete hulk, kes keskenduvad vaid koduturule – välisurude enda kasvuperspektiivide jaoks mitteoluliseks pidavate tippjuhtide arv tõusis 21%-ni (kahel eelmisel aastal oli see näitaja 18%).

Läti tegevjuhtide arvates on jätkuvalt kõige olulisemaks välisuruks Eesti (nii 2021. kui 2022. aastal 37% vastanutest). Leedu jaoks on Eesti olulisus tõusnud (27%) ning üllatuslikult on Eesti isegi Poolast (25%) tihemini Leedu ettevõtete top 3 välisurude nimistusse jõudnud.

Joonis 8

Ettevõtte käibe kasvu seisukohalt kõige olulisemad välisurud. Eesti, Läti ja Leedu tippjuhtide hinnangud.

Küsimus:

Milliseid kolme riiki, v.a. Teie asukohariiki, peate järgmise 12 kuu jooksul oma organisatsiooni kasvu summaarsete väljavaadete seisukohast kõige olulisemateks?

Suurimad ohud

Nagu ka eelneval aastal, on globaalselt tegevjuhtide arvates peamised ohud küber-, terviseriskid ja makromajanduse volatiilsus (sh. SKP kõikumine, töötus ja inflatsioon).

Seda kinnitab ka viimastel kuudel nii tarneraskuste kui energiakriisi toel jõudu koguv inflatsiooni tõus – kui aastal 2020 oli globaalne inflatsioon 3,2%, siis 2021.aastaks tõuseb see eeldatavalt juba 4,4%ni.³ Ka kuised inflatsioonimäärad teevad juba suvest alates rekordeid – näiteks USAs oli 2021 detsembri inflatsioon (7%) viimase 39 aasta kõrgeim⁴ ning ka Euroopas ületasid mitme suurriigi (nt Ühendkuningriigid, Saksamaa jt) detsembri inflatsioonimäärad 5% piiri.

Balti riikides on ohtude trend üleüldiselt pigem sarnane globaalsele tulemile.

Eestis on tippjuhtide arvates peamiseks ohuks **tervise-riskid** (mida peab oluliseks 48% vastanutest), **küberriskid** (38%), **makromajanduse volatiilsus** ja **geopoliitiliste konfliktide risk** (mõlemad 35%).

Kui globaalsel tasandil on geopoliitiliste konfliktide risk alles viiendal kohal (oluline 32% globaalsete tippjuhtide jaoks) ning jääb alla ka kliimamuutuse riskidele (33%), siis Balti riigid peavad geopoliitiliste konfliktide riski selgelt tähtsamaks ohuks (kõige enam Leedu, 48%). Erinevus on tõenäoliselt tingitud nii aktiivsest kriisist Ukraina ja Venemaa vahel kui ka Valgevene piiril toimunud immigrantide kriisist. Üllatuslikult muretsevad Kesk- ja Ida-Euroopa regiooni tippjuhid geopoliitilise konflikti pärast veelgi vähem kui juhid globaalselt kokku – nimelt pidas seal vaid 28% tippjuhtidest geopoliitilist konflikti oluliseks.

³ <https://www.statista.com/statistics/256598/global-inflation-rate-compared-to-previous-year/>

⁴ <https://tradingeconomics.com/united-states/inflation-cpi>

Poliitilised, majanduslikud ning ärilised riskid oma ettevõtte kasvuootuste suhtes. Eesti tippjuhtide hinnangud.

Küsimus:

Kuivõrd mures olete sellepärast, et allolevad globaalsed ohud võiksid avaldada negatiivset mõju Teie ettevõttele järgmise 12 kuu jooksul?

■ Ei ole mures
 ■ Veidi mures
 ■ Mõõdukalt mures
 ■ Väga mures
 ■ Äärmiselt mures
 ■ Ei tea

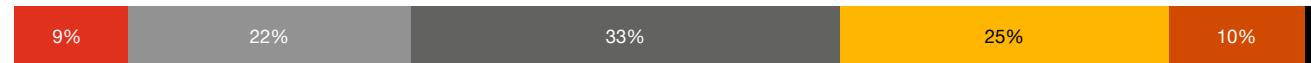
Terviseriskid (sealhulgas COVID-19 ja teised pandeemiad, kroonilised haigused, surve vaimsele tervisele)

Küberriskid (sealhulgas häkkimine, jälgimistegevus, desinformatsioon)

Geopoliitiline konflikt (sealhulgas ressursside alased ja kaubandusvaidlused, terrorism, riikidevaheline vägivald)

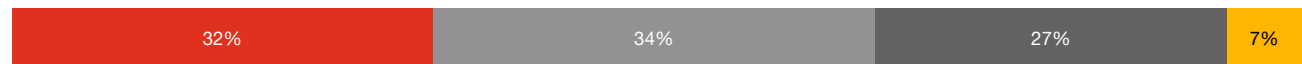
Makromajanduslik volatiilsus (sealhulgas SKT, töötus, inflatsioon)

Kliimamuutus (sealhulgas füüsilised riskid ja üleminekuriskid, näiteks poliitilised ja õiguslikud, turgude, tehnoloogia ja reputatsiooniga seonduvad riskid)

Sotsiaalne ebavõrdsus (sealhulgas see, mis tekib soo, rassi ja rahvuse, jõukuse tõttu)

Lätis peavad tippjuhid konkurentsilt kõige tähtsamaks **terviseriske** (65%), veidi alla poolte peavad oluliseks ka **geopoliitiliste konfliktide riski** ja **makromajanduse volatiilsust**. Terviseriskide olulisuse väga kõrge protsent on tõenäoliselt tingitud sellest, et Lätis olid teistest Bati riikidest rangemad piirangud ja jõulisemad valitsuse poolsed meetmed Covid-kriisi vastu võitlemiseks.

Ka Leedus on ligikaudu poolte tippjuhtide arvates kolmeks peamiseks ohuks **terviseriskid**, **geopoliitiliste konfliktide risk** ja **küberriskid**.

Joonis 10

Poliitilised, majanduslikud ning ärilised riskid oma ettevõtte kasvuootuste suhtes (võrdluses toodud “väga mures” ja “äärmiselt mures” risk). Eesti, Läti ja Leedu tippjuhtide hinnangud.

Küsimus:

Kui mures olete sellepärast, et järgnevad globaalsed ohud mõjutavad Teie ettevõtet järgmise 12 kuu jooksul negatiivselt?

Eesti Läti Leedu

Terviseriskid

48%

65%

52%

Geopoliitiline konflikt

35%

45%

48%

Küberriskid

38%

39%

50%

Makromajanduslik volatiilsus

35%

42%

41%

Kliimamuutus

21%

24%

21%

Huvigruppide olulisus

Balti riikide tippjuhtid peavad huvigruppidest sarnaselt varasemaga kõige olulisemaks kliente. Eesti tegevjuhtidest peab 78% tippjuhtidest kliente üheks olulisimaks huvigrupiks. Küll aga on Eestis aastaga **oluliselt tõusnud valitsuse ja regulatiivasutuste olulisus** – kui 2021. aasta uuringus jäi valitsus neljandale kohale (46%), siis tänavu on ta olulisuselt teine huvigrupp (64%). Valitsuse osakaal on tõusnud kindlasti peamiselt Covid-19 kriisi tõttu, kuna nende poolt kehtestatavad piirangud (ja toetusmeetmed) mõjutavad teatud ulatuses enamikku ettevõtetest. Oluliselt kolmandaks huvigrupiks on konkurendid ja teised ettevõtted (59%) ning **suurima tõusu (20 protsendipunkti) on teinud tarneraskuste foonil teinud hankijad** (55%).

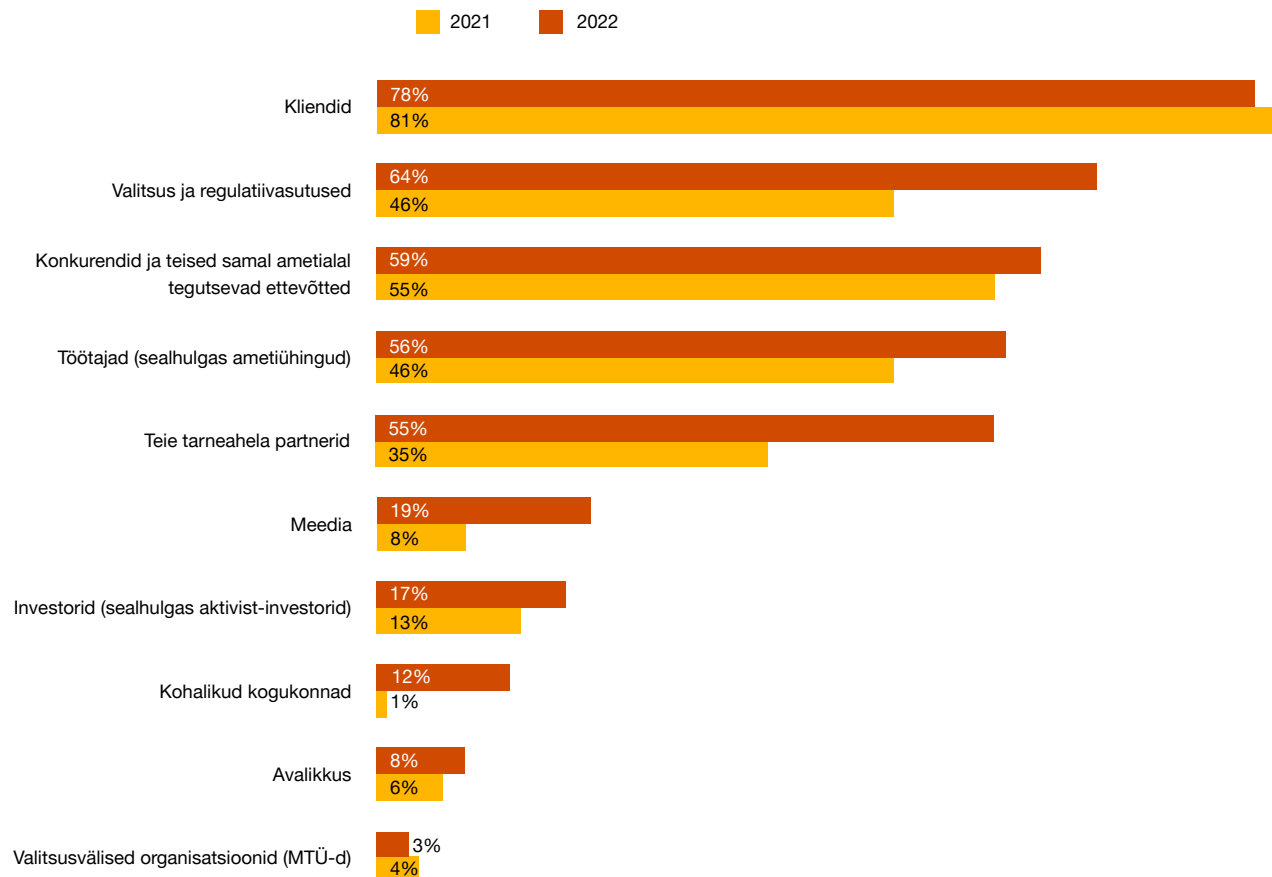
Läti ja Leedu tippjuhtide arvamus samastub tänavu Eesti omaga.

Joonis 11

Eesti tippjuhtide strateegiat mõjutavad sidusrühmad

Küsimus:

Millised järgmistest laiematest sidusrühmadest mõjutavad Teie organisatsiooni kõige rohkem?

Covid-19 pandeemia

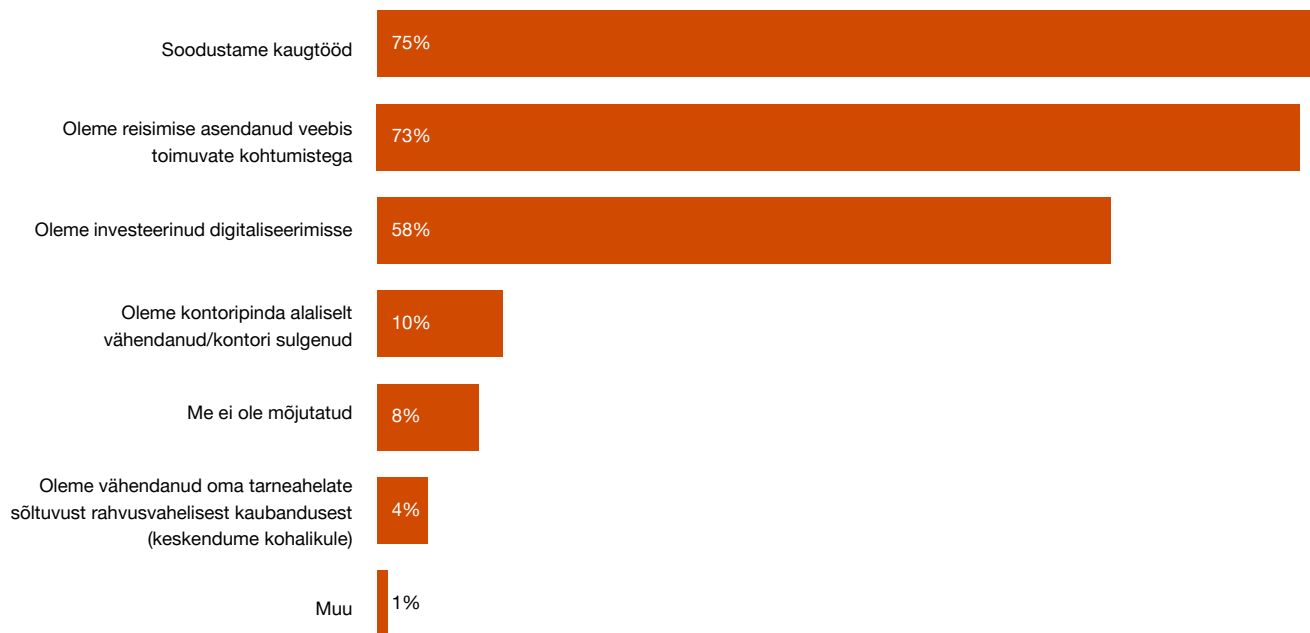
PwC poolt 2021. aasta novembris avalikustatud globaalsele tööjõu uuringus selgus, et **kaugtöö on tõstnud töötajate produktiivsust** – valdav osa tippjuhtidest (57%) on hinnanud, et ettevõtte töötajate produktiivsus on tõusnud (arvestades produktiivsuse mõõdikuid) ja vaid 4% on raporteerinud produktiivsuse langust.⁵

Covid-19 pandeemia on peamiselt muutnud Eesti ettevõtetes pikaajalisi äritavasi järgmiselt: ettevõtted soodustavad kaugtöö tegemist (75%), reisimise asemel toimuvad kohtumised veebi teel (73%) ja ettevõtted on investeerinud digitaliseerimisesse (58%). Lisaks on juba 10% tippjuhtidest vähendanud jäädavalt ka kontoripinda.

Samad lahendused on olulisimad ka teistes Balti riikides.

Joonis 12

Pandeemia mõju Eesti tippjuhtide pikaajalistele äritavadele

Küsimus:

Kuidas on COVID-19 pandeemia mõjutanud Teie pikaajalisi äritavasid?

⁵ <https://www.pwc.com/gx/en/news-room/press-releases/2021/pwc-future-of-work-survey-2021.html>

Möödunud aasta üks märksõnu oli kindlasti Covid-19 vastu vaksineerimine.

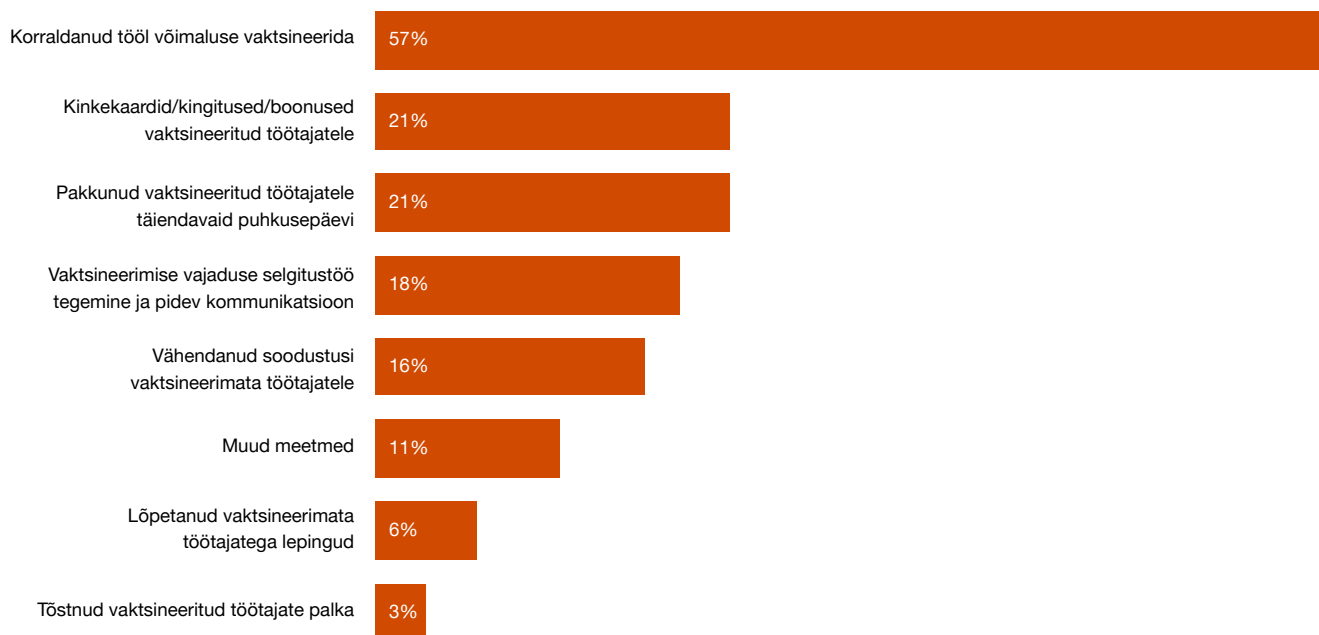
Eestis on 61% tippjuhtidest öelnud, et nende ettevõtte on võtnud kasutusele meetmeid, et enda töötajate vaksineerimise motiveerimiseks. Peamiseks meetmeks on tööl korraldatud vaksineerimise võimalus (57%). Lisaks on ligi kolmandik Eesti tegevjuhtidest välja toonud töötajatega vaksineerimisest kommunikatsioon vajalikkuse. Vastanutest 6% on vaksineerimata töötajatega töösuhteid lõpetanud.

Ka Leedus on ligi 60% ettevõtetest võtnud meetmeid enda töötajate motiveerimiseks ning sarnaselt Eestile on peamiselt motiveeritud enda töötajaid vaksineerima tööl vaktsiini tegemise võimaluse pakkumise abil. Täiendavalt oli Leedus üsna populaarne (30%) ka vaksineeritud töötajatele lisapuhkusepäevade pakkumine.

Enim on ettevõtted võtnud motiveerivaid meetmeid kasutusele Lätis – seda kinnitas lausa 74% vastanutest. Lätis, kus on ka kõigist Baltimaadest kõige karmimaid Covid-19 levikuga seotud piiranguid rakendatud, on aga peamiseks meetmeks olnud **vaksineerimata töötajatega töösuhte lõpetamine (lausa 43%, Eestis samal ajal vaid 6% ja Leedus 16%)**.

Joonis 13

Vaksineerimise toetamise meetmed

Küsimus:

Mida on Teie ettevõtte teinud, et motiveerida töötajaid end vaksineerima COVID-19 vastu?

Vastutustundlikkus ja keskkond

2021.aastal toimus Glasgow's ÜRO kliimamuutuste konverents, mille ajal tehti mitmeid kokkulepped seoses kliima soojenemisest hoidumisega. Näiteks on nüüdseks juba ligi 50 riiki liitunud leppega loobuda 2040. aastaks söeenergiast. (<https://ukcop26.org/global-coal-to-clean-power-transition-statement/>)

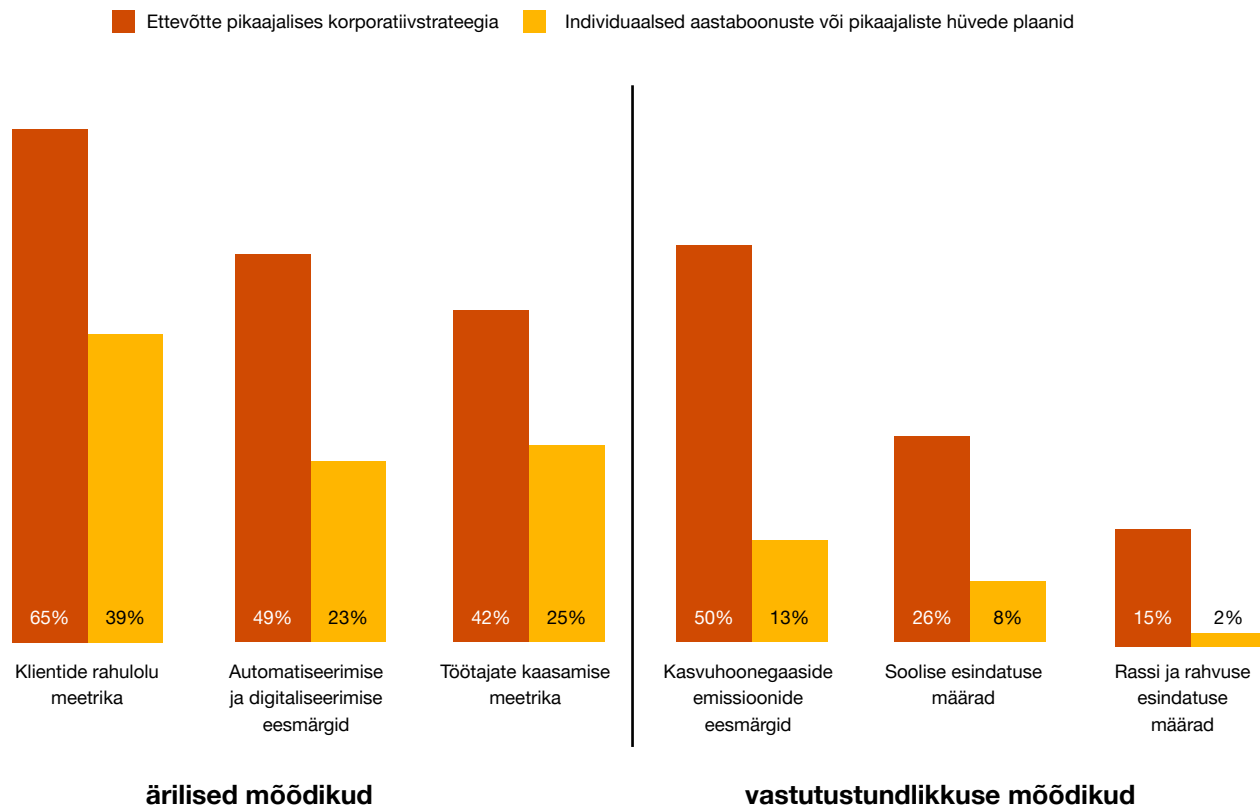
Lisaks pööratakse ka avalikkuses rohkem tähelepanu kliimamuutusele, mistõttu peaksid ka eraettevõtted rohkem rõhku panema enda ökoloogilisele jalajäljele.

Ülemaailmse uuringu kohaselt on ettevõtete strateegiates ja tulemustasu programmides tähtsaimal kohal kliendirahulolu (71%), töötajate kaasatuse (62%) ning digitaliseerimise (54%) mõõdikud. Vastutustundlikkuse mõõdikud nagu **kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine (37%) ja töötajate võrdne sooline (38%) või etniline esindatus (23%)** on veel vähem esindatud, kuid seal on ka tööstusharude kaupa olulisi erisusi. Neis tööstusharudes, kelle jaoks on kliimamuutused eksistentsiaalne oht, on kasvuhoonegaaside mõõdikud lisaks ettevõtte korporatiivstrateegiale lisatud ka juhtide isikliku tulemustasu programmi (näiteks 30% energia- ja kommunaalteenuste sektori tegevjuhtidest vastas, et kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine on otseselt seotud nende isikliku tulemustasuga).

Balti uuringu tulemid on üldjoontes sarnased, kuid positiivseks üllatuseks on see, et Eestis on ettevõtete pikaajalises strateegias **kasvuhoonegaaside emissioonide vähendamise eesmärgid lausa tähtsusest teisel kohal (50%), edestades globaalset taset (37%) lausa 13 protsendipunktiga.**

Joonis 14

Mittefinantsiliste mõõdikute kasutusaktiivsus

Küsimus:

Kas järgnevad mittefinantstulemused on hõlmatud Teie:

A) ettevõtte pikaajalises korporatiivstrateegias?

B) individuaalsetes aastaboonuste või pikaajaliste hüvede plaanides?

Süsinikneutraalsus

2021. aasta suveks oli Fortune 500 ettevõttest 163 ehk kolmandik avalikustanud oma plaani 2030. aastaks täita süsinikneutraalsuse, 100% taastuenergia kasutuse või Pariisi kliimaleppe kuni 2-kraadilise maa soojenemise *Science Based Target* eesmärgi.⁶

26% nii globaalsetest kui ka Kesk-ja Ida Euroopa regiooni tippjuhtidest on öelnud, et nende ettevõtte on endale seadnud süsinikneutraalsuse eesmärgi.

Eesti tippjuhtide vastuste põhjal on 25% seadnud enda ettevõttes süsinikneutraalsuse eesmärgi, mis on Balti riikide kõrgeim tulemus. Enim süsinikneutraalse eesmärgi seadnud ettevõtetest on tootmissektoris.

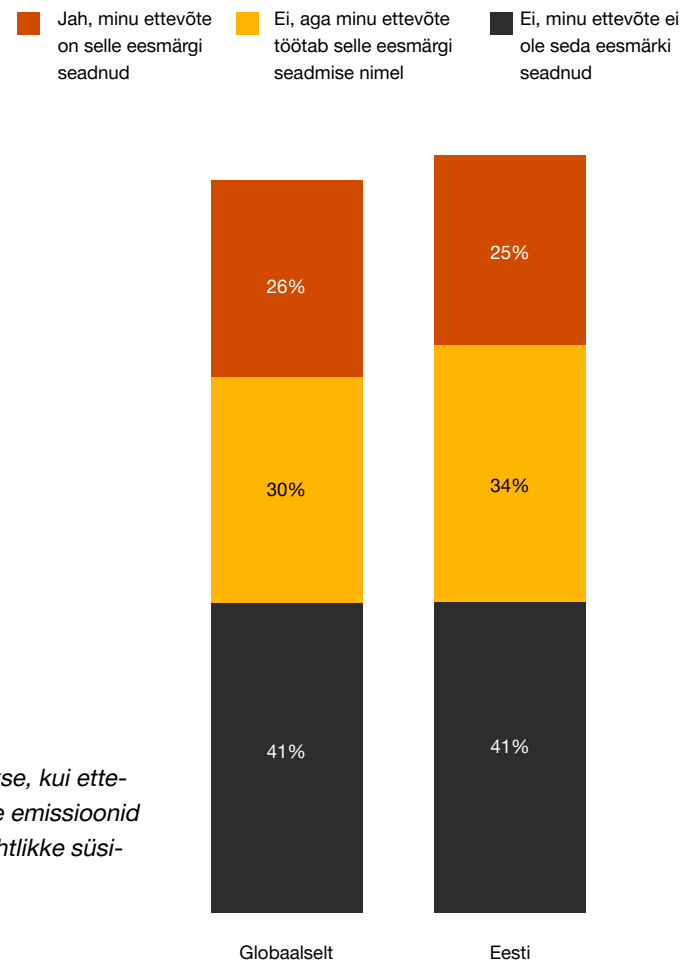
Joonis 15

Süsinikneutraalsuse eesmärgid

Süsinikneutraalsuse eesmärk: Saavutatakse, kui ettevõtte **tasakaalustab** oma kasvuhoonegaaside emissioonid nii, et need võrduvad nulliga (nt ostes vabatahtlikke süsinikdioksiidi kompensatsiooniühikuid)

Küsimus:

Kas Teie ettevõtte on seadnud endale süsinikneutraalsuse eesmärgi?

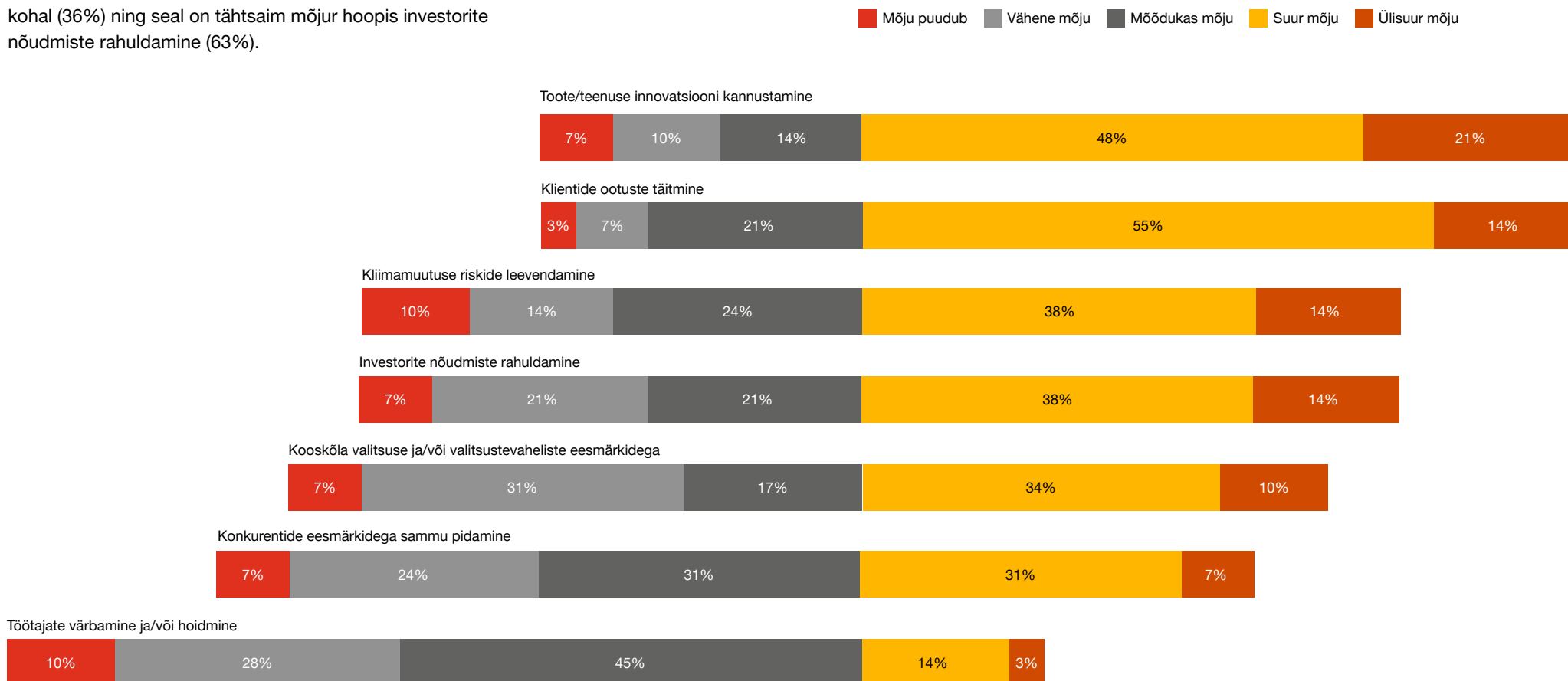
⁶ <https://www.transportenergystrategies.com/2021/06/08/visualizing-the-climate-targets-of-fortune-500-companies>

Erinevaid mõjureid, miks ettevõtteid on süsinikuneutraalsuse eesmäärke endale seadnud, on palju. Kõige suurema mõjuga faktorid antud eesmärgi nimel on **toodete/teenuste innovatsiooni kannustamine ja klientide ootuste täitmine**. Eesti tippjuhtide hinnangul on kliimamuutuste riskide leevendamine süsinikuneutraalsuse eesmärkide seadmise mõjurina tähtsusest kolmandal kohal (mõju hindab suureks või ülisuureks 52% süsinikuneutraalsuse eesmärgi võtnud tippjuhtidest) ning Lätis teisel kohal (61%). Samal ajal Leedus on see mõjur tähtsusest alles viimasel kohal (36%) ning seal on tähtsaim mõjur hoopis investorite nõudmiste rahuldamine (63%).

Joonis 16 Süsinikuneutraalsuse eesmärkide seadmise mõjurid

Küsimus:

Kui suur on Teie ettevõtte süsinikuneutraalsuse eesmärkide seadmisel järgnevate faktorite mõju?

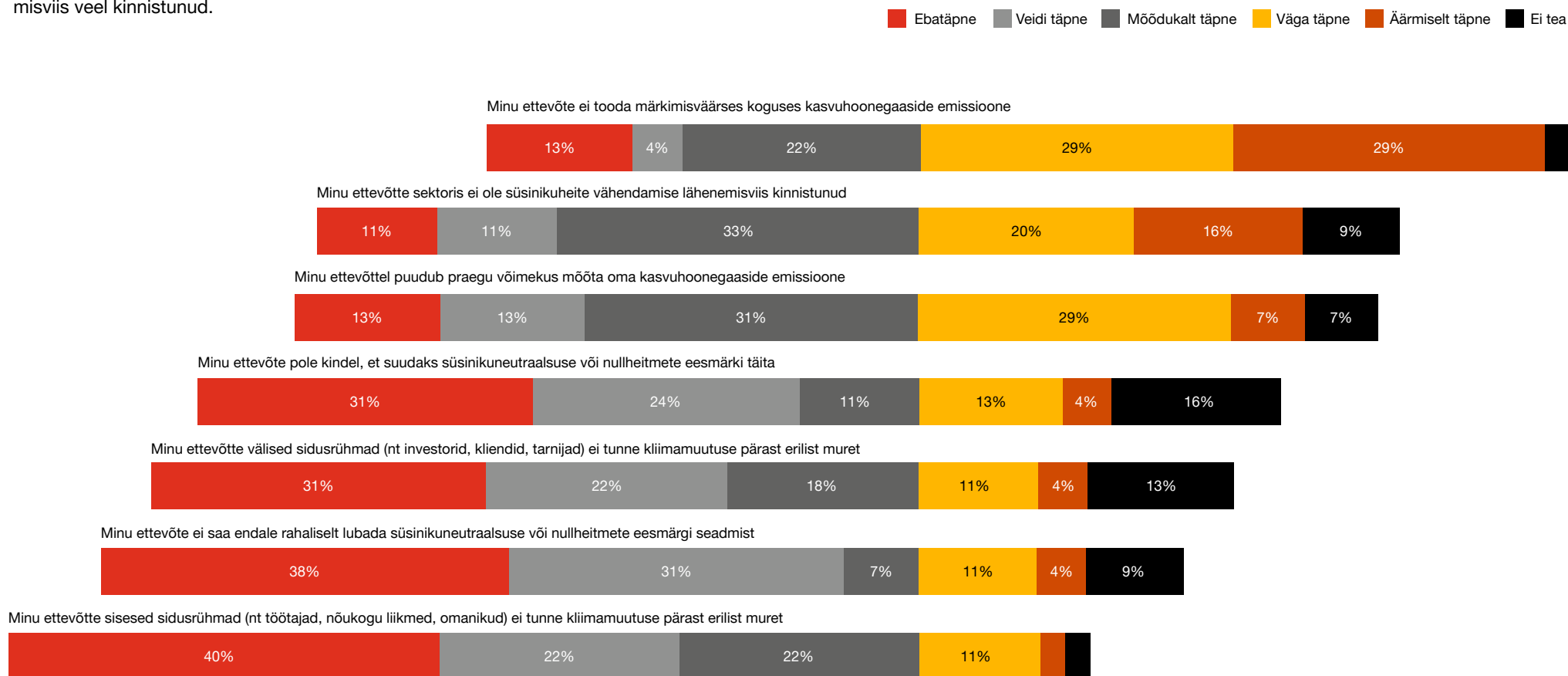

39% Eesti ettevõtetest ei ole teinud samme süsinikneutraalsuse eesmärgi suunas. Nende peamiseks põhjenduseks on, et nad ei tooda märkimisväärses koguses kasvuhoonegaaside emissioone. Teistest põhjustest enam äramärkimist leidsid aga **kasvuhoonegaaside emissioonide mõõtmise võimekuse puudumine** ning asjaolu, et antud sektoris ei ole süsinikuheite vähendamise lähene-misviis veel kinnistunud.

Joonis 17 Süsinikuneutraalsuse eesmärkide mitteseadmise mõjurid

Küsimus:

Kui täpsed on järgnevad väited selle kohta, miks Teie ettevõtte ei ole seadnud süsinikuneutraalsuse eesmärki?

Nullheitme eesmärk

2021. aasta augustiks oli ligi kolmandik Euroopa 1000st suurimast ettevõttest seadnud endale eesmärgiks jõuda aastaks 2050 nullheitme eesmärgini. PwC seadis endale globaalselt ambitsioonikama eesmärgi – saavutada nullheitme eesmärgid juba aastaks 2030.⁷

Globaalsetest ettevõtetest on endale nullheitme eesmärgi seadnud 22% ettevõtetest, Kesk- ja Ida-Euroopas oli see protsent veidi väiksem (19%).

Eesti ettevõtetest on 17% seadnud nullheitme eesmärgi (mis on ka Baltikumi kõrgeim määr – Lätis on antud eesmärgi seadnud 13% ja Leedus 9% ettevõtetest). 41% Eesti ettevõtetest ei ole antud eesmärki endale seadnud ning 39% Eesti ettevõtetest püüdleb antud eesmärgi seadmise poole.

Kui süsinikuneutraalsuse eesmärkide seadmnist mõjutas rohkem just turusituatsioon (kliendid ja innovatsioon), siis nullheitmete eesmärgi seadmise suurim mõjur on olnud **surve tagada kooskõla valitsuse ja/või valitsustevahe-liste eesmärkidega.**

Nullheitmete eesmärk: Saavutatakse, kui ettevõtte vähendab oma kasvuhoonegaaside emissioonid **peaaegu** nullini ja eemaldab ülejäänud vältimatud emissioonid

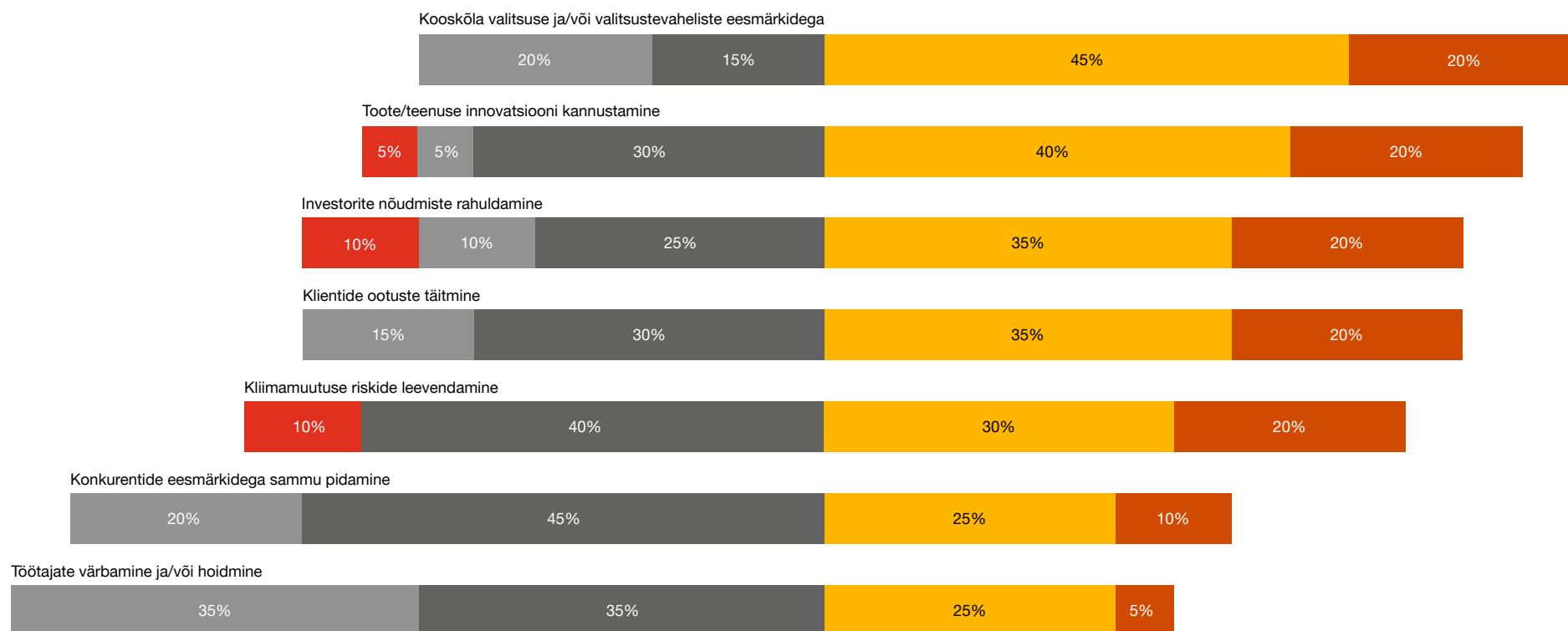
⁷ <https://www.accenture.com/us-en/insights/consulting/reaching-net-zero-by-2050>

Nullheitme eesmärkide seadmise mõjurid

Küsimus:

Kui suur on Teie ettevõtte nullheitmete eesmärkidele järgnevate faktorite mõju?

■ Mõju puudub ■ Väheene mõju ■ Mõõdukas mõju ■ Suur mõju ■ Ülisuur mõju

Värbamine

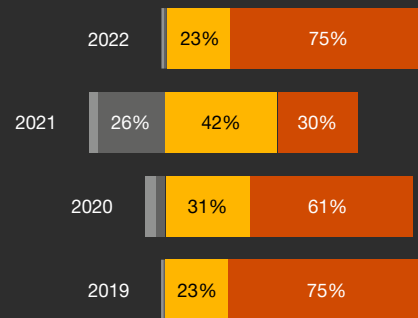
Kõigis kolmes Balti riigis on tänavu töötajate värbamine muutunud oluliselt keerulisemaks kui see oli aasta tagasi. Eestis kinnitasid seda 75% tippjuhtidest, Lätis 67% ja Leedus lausa 89%. Eesti tippjuhtidest öiab vaid 2%, et töötajate värbamine on nende jaoks muutunud lihtsamaks kui eelmisel aastal.

Joonis 19

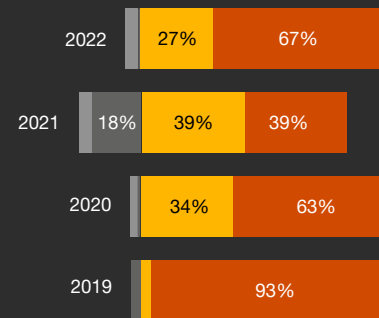
Balti tippjuhtide hinnangud värbamise keerukusele

■ Ei tea ■ Lihtsamaks ■ Muutusteta ■ Keerulisemaks

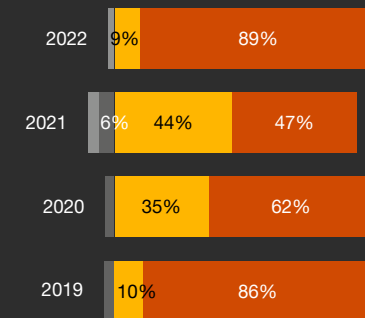
Eesti

Läti

Leedu

Küsimus:

Kas Teie alal on muutunud töötajate värbamine keerulisemaks või lihtsamaks või pole midagi muutunud?

61% Eesti tippjuhtidest plaanib oma organisatsioonis järgmise aasta jooksul töötajate arvu kasvatada ning vaid 2% hindab, et töötajate arv väheneb. See on viimase 8 aasta agressiivseim kasvuootus. Keskmiselt eeldatakse töötajate hulga suurenemist ettevõttes ligikaudu 10% võrra.

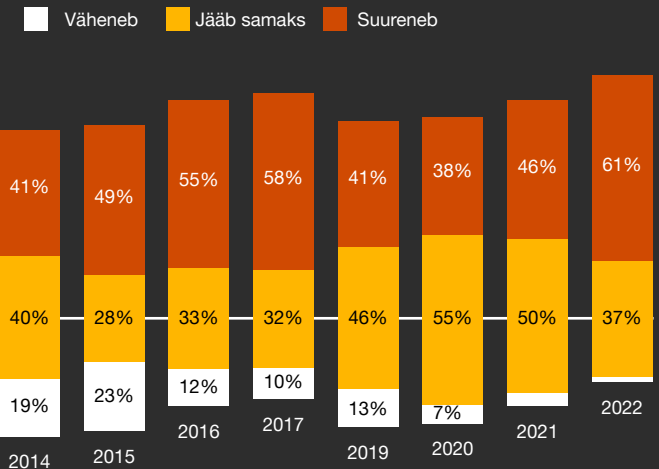
Ka Leedu puhul usuvad üle poolte küsitletutest, et nende töötajate arv kasvab järgmise aasta jooksul. Läti puhul on töötajate arvu kasvuootus tagasihoidlikum – 40% küsitletutest leiab, et nende organisatsioonis töötajate hulk aastaga kasvab ning 9% hindab, et see hoopis kahaneb.

Joonis 20

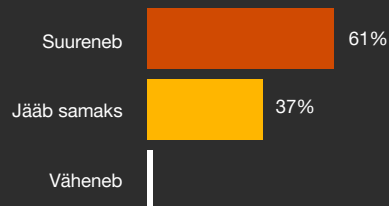
Eesti tippjuhtide hinnang ettevõtte töötajate arvu prognoosile

Küsimus:

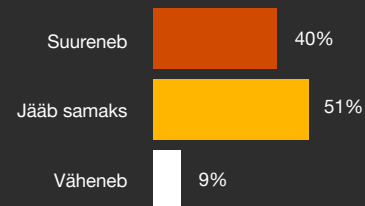
Kas eeldate, et järgmise 12 kuu jooksul Teie organisatsiooni töötajate arv suureneb, väheneb või jääb samaks?

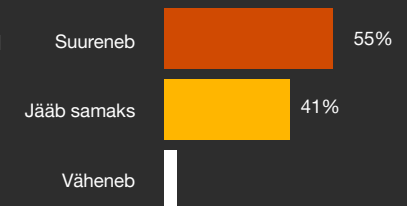
Eesti

Läti

Leedu

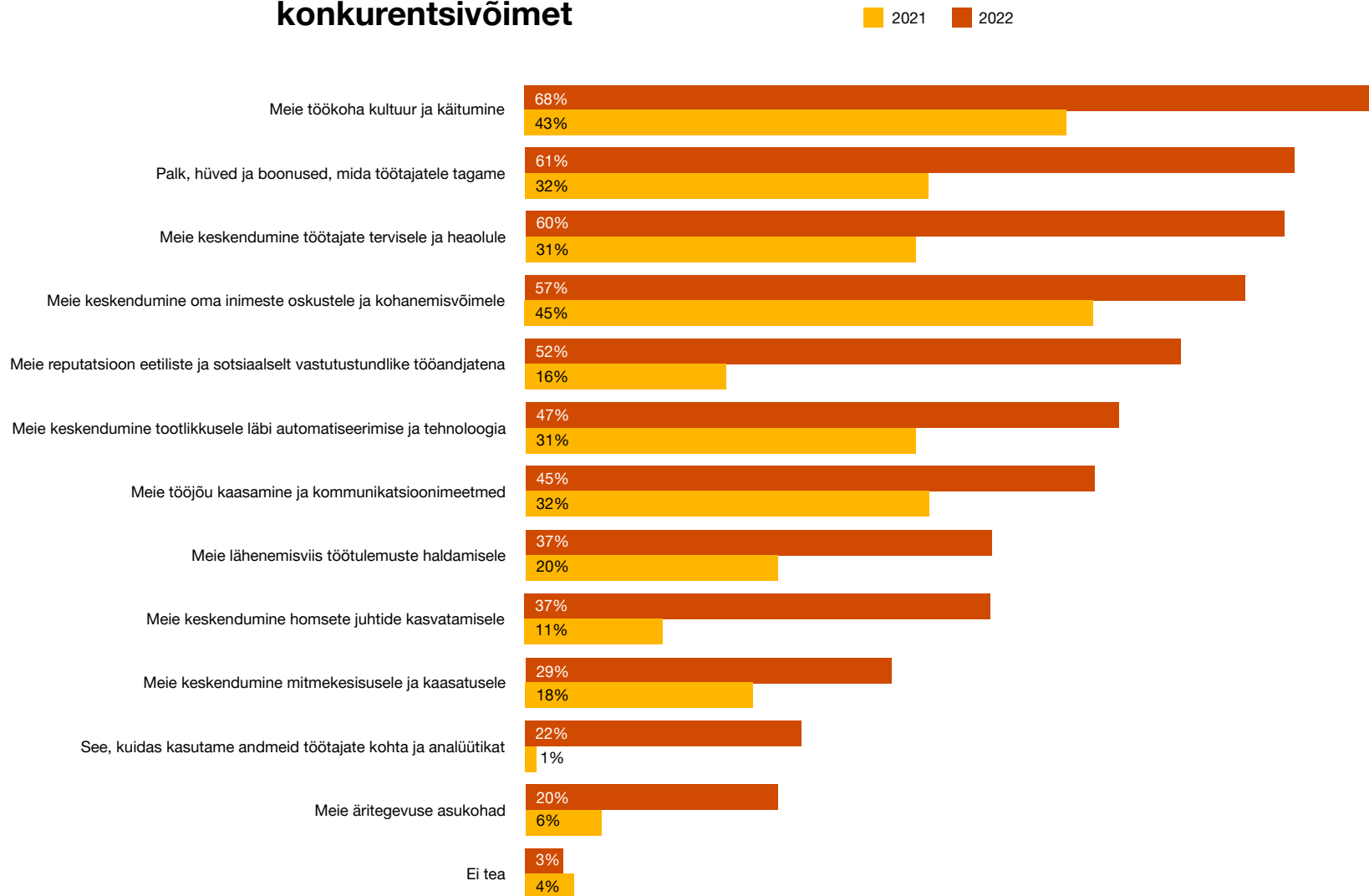
Töötajaid puudutavas strateegias on Eesti ettevõtetel konkurentsivõime parandamiseks plaanis oluliselt rohkem muutusi kui varasemalt. Üle 60% tippjuhtidest plaanivad muuta **töökoha kultuuri ja käitumist; palka, hüvesid ja töötajate boonuseid ja töötaja heaolule ja tervise keskendumist.**

Joonis 21

Eesti tippjuhtide personali-strateegia võtmevaldkonnad tagamaks ettevõtte konkurentsivõimet

Küsimus:

Kas ja millised aspektid Teie töötajaid puudutavas strateegias muutuvad, et võimalikult palju mõjutada Teie organisatsiooni konkurentsivõimet?

Töötajate heaolu

Statistikaameti andmetel on Eestis 2021. aasta septembri seisuga keskmine brutopalk tõusnud aastaga 7,3%.⁸ Samuti prognoosib Eesti Pank ka lähiaastateks palgakasvu tõusuks ligikaudu 7% aastas.⁹

Uurisime ka tegevjuhtidelt, millised on nende plaanid seoses töötajate palkade tõstmisega.

Kui möödunud aastal ei plaaninud 27% Eesti ettevõtetest üldse palku tõsta ning 45% plaanis tõsta enda töötajate palku kuni 5% ulatuses, siis **tänavu plaanib üle poolte (54%) tõsta enda töötajate palku 6–10% võrra. Kokku plaanib 93% vastanutest enda töötajate palku järgneva aasta jooksul tõsta.** Enam kui 15% palgatõusu nähakse ette vaid finantssektoris.

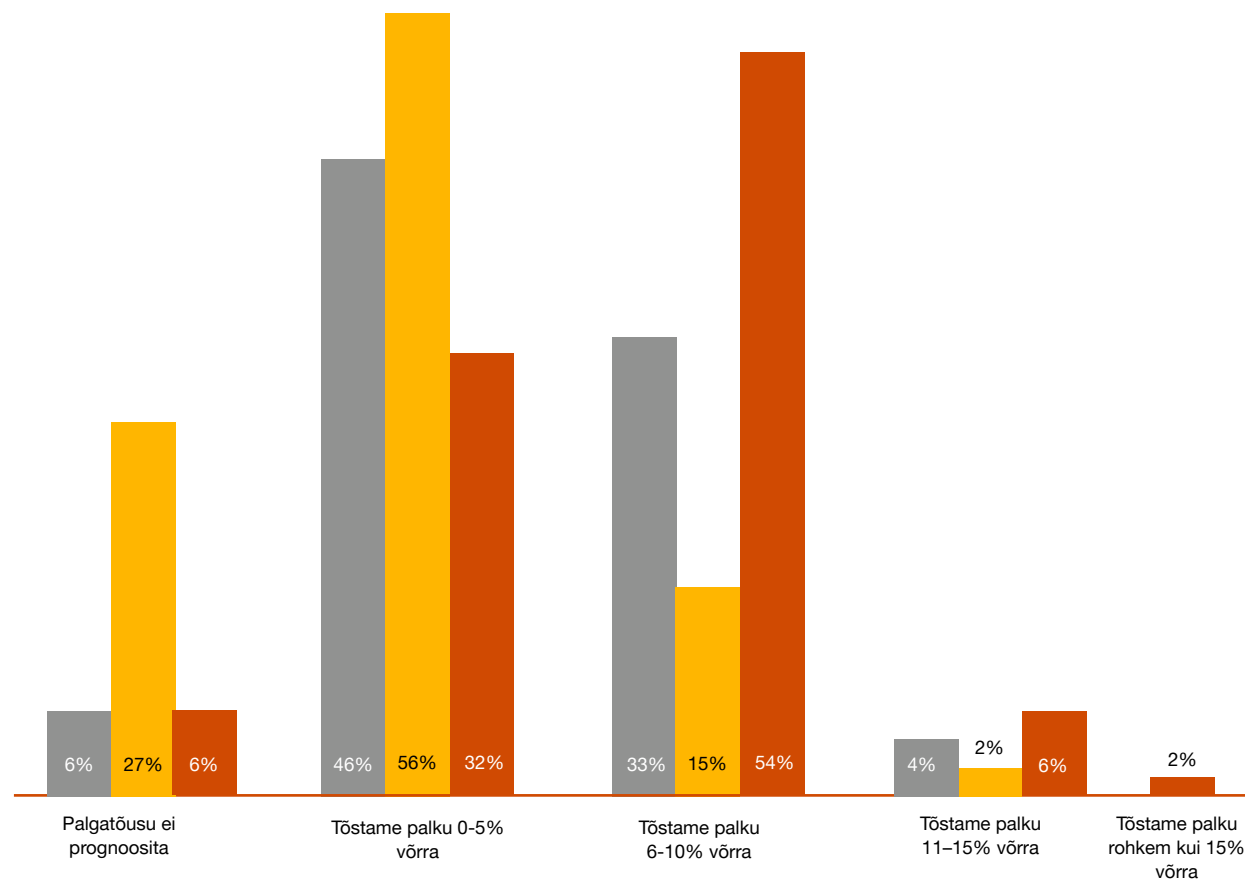
Joonis 22

Eesti tippjuhtide palgatõusu plaanid

Küsimus:

Kas kavatsete järgmise 12 kuu jooksul tõsta oma ettevõtte töötajate palku?

Eesti 2020 Eesti 2021 Eesti 2022

⁸ <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/tooelu/palk-ja-toojoukulu/keskmine-brutokuupalk>

⁹ <https://www.eestipank.ee/press/prognoos-kiiret-hinnakasvu-aitaks-ohjeldada-vastutustundlik-eelarvepoliitika-22092021>

Kui eelmisel aastal planeeris 16% Leedu ettevõtetest, et nad ei tõsta enda töötajate palku, siis nüüd näeme Leedu puhul sarnast pilti Eestile, kus lausa 98% ettevõtetest plaanib enda töötajate palku järgneva aasta jooksul tõsta. Kusjuures on nüüd esimene kord 7 aasta jooksul, kui Leedus plaanitakse ka töötajate palka tõsta vähemalt 15% (8% vastanutest). Palgatõusu initsiatiiv võib olla seotud nii sellega, et Leedu valitsus otsustas tõsta 2022. aasta algusest miinimumpalka enam kui 10% võrra¹⁰, kui ka sellega, et ka Leedu keskmine brutopalk on tõusnud aastaga enam kui 10% võrra¹¹.

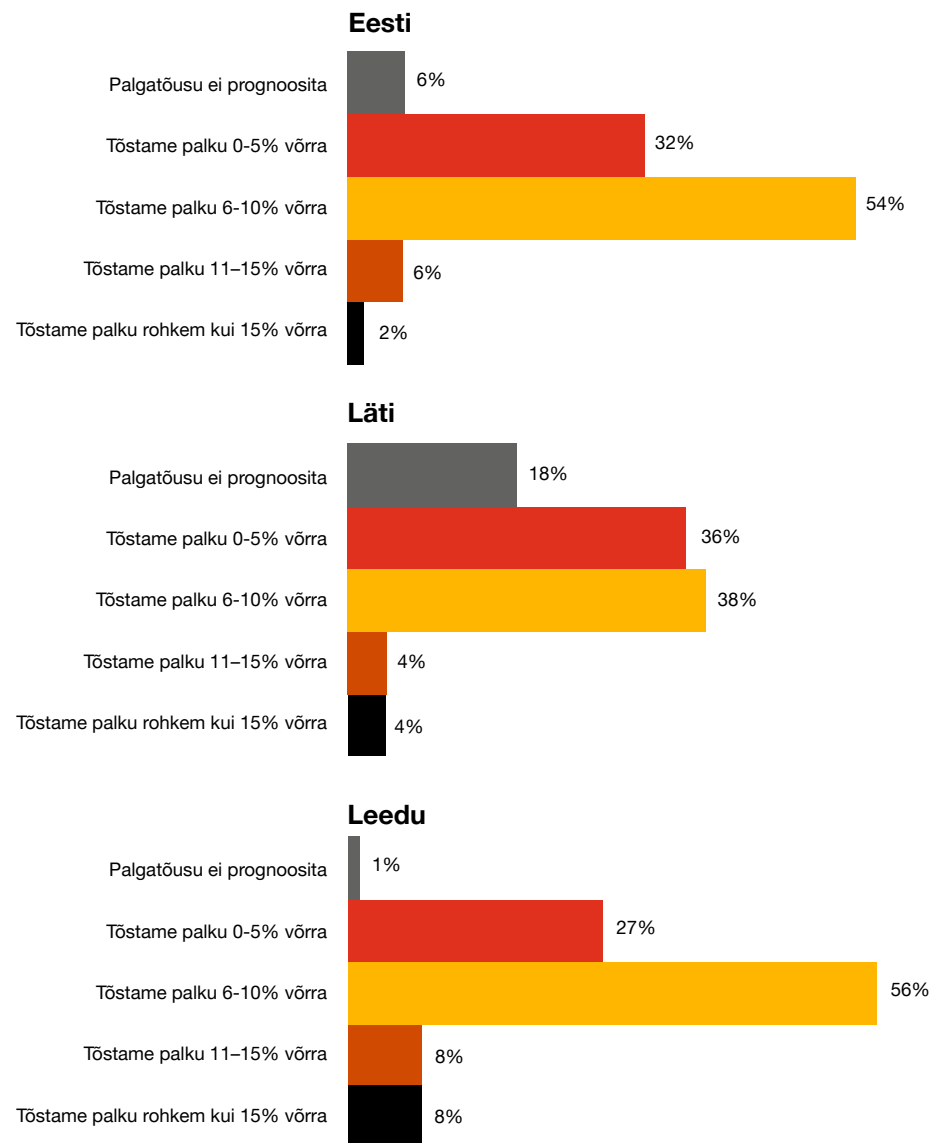
Ehkki ka Lätis tõusis 2021. aastal brutopalk aastaga enam kui 7%¹², jääb uuringust silma, et **lausa 18% Läti tegevjuhtidest on öelnud, et nad ei plaani tänavu palkasid tõsta**. 9% plaanib aga palkasid tõsta enam kui 10% võrra.

Joonis 23

Balti tippjuhtide palgatõusu plaanid

Küsimus:

Kas kavatsete järgmise 12 kuu jooksul tõsta oma ettevõtte töötajate palku?

¹⁰ <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1519999/lithuanian-cabinet-approves-minimum-wage-rise-to-730-euros>

¹¹ <https://www.err.ee/1608225085/leedu-keskmise-palk-kasvas-mullu-10-2-protsenti-1429-eurole>

¹² <https://www.err.ee/1608231621/lati-keskmise-palk-oli-esimeses-kvartalis-1207-eurot>

Rahulolu valitsuse tegevustega

2021. aasta algul sai Eesti endale uue peaministri ja valitsuse. Valitsuserakondade koondreiting on olnud lan-gustrendis ning opositsioonierakondade toetus kokku on suurem kui valitsuserakondadel (<https://reitingud.ee/>). Palusime tippjuhtidel hinnata nende rahulolu kodumaa valitsuse tegevustega viimase aasta jooksul.

Üleüldiselt ollakse Eestis valitsuse tegemistega pigem rahul. Enim ollakse valitsust puudutavate küsimuste osas Eestis jätkuvalt rahul **riigikaitse ja riikliku poliitika** teema-del (54% vastanutest)

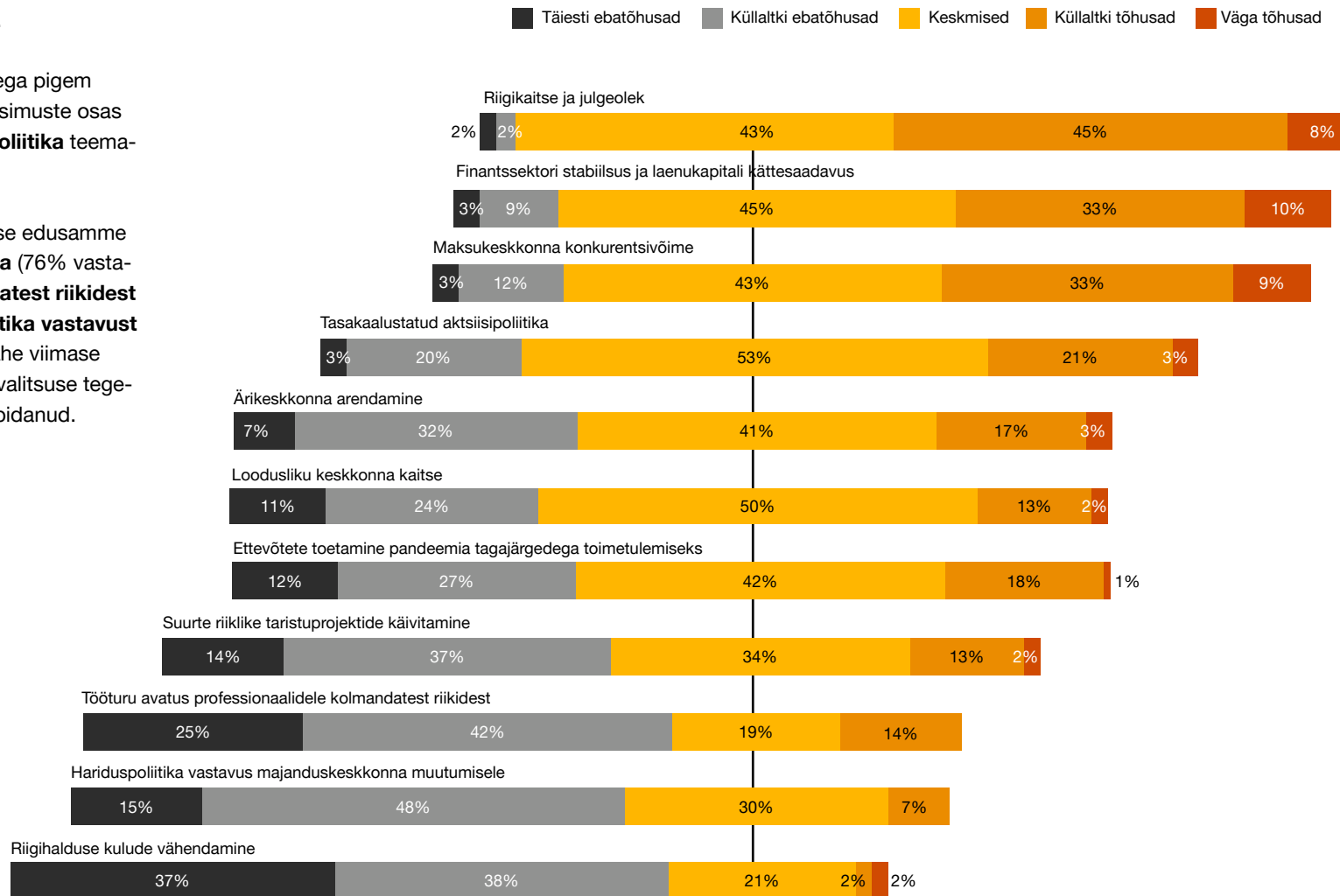
Kõige ebatõhusamaks peetakse aga valitsuse edusamme seoses **riigihalduse kulude vähendamisega** (76% vasta-nutest), **tööturu lahti hoidmisega kolmandatest riikidest tulevatele inimestele** (67%) ja **hariduspoliitika vastavust majanduskeskkonna muutustele**. Neist kahe viimase puhul ei olnud ka ühtegi vastajat, kes oleks valitsuse tege-vusi antud valdkondades väga efektiivseks pidanud.

Joonis 24

Eesti tippjuhtide hinnangud valitsuse tõhususele eesmärkide ellu viimisel

Küsimus:

Kuidas hindate praeguse Eesti valitsuse edusamme järgmiste eesmärkide saavutamisel?

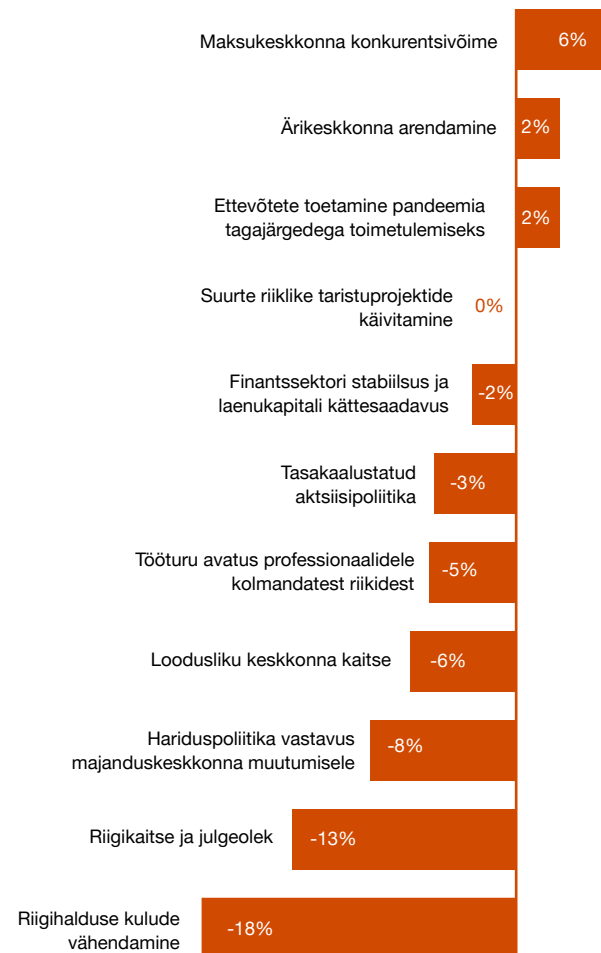
Kui eelmisel aastal olid tippjuhtide hinnangud valitsuse tegevuse tõhususele praktiliselt kõigis kategooriates paranenud, siis sel korral on pilt veidi teine. Viimase aastaga on sisuliselt tõusnud tegevjuhtide positiivne hinnang vaid maksukeskkonna konkurentsivõimele (+6%), muud on kas jäänud samaks või langenud. Eelmise aastaga võrreldes on enim langenud riigihalduse kulude vähendamise (-18%) ning riigikaitse ja julgeoleku (-13%) valdkondade tõhususe hinnangud).

Joonis 25

Eesti tippjuhtide hinnangu muutus valitsuse eesmärkide saavutamise tõhususele võrreldes 2021. aastaga

Küsimus:

Kuidas hindate praeguse Eesti valitsuse töö edukust järgmiste eesmärkide saavutamisel?

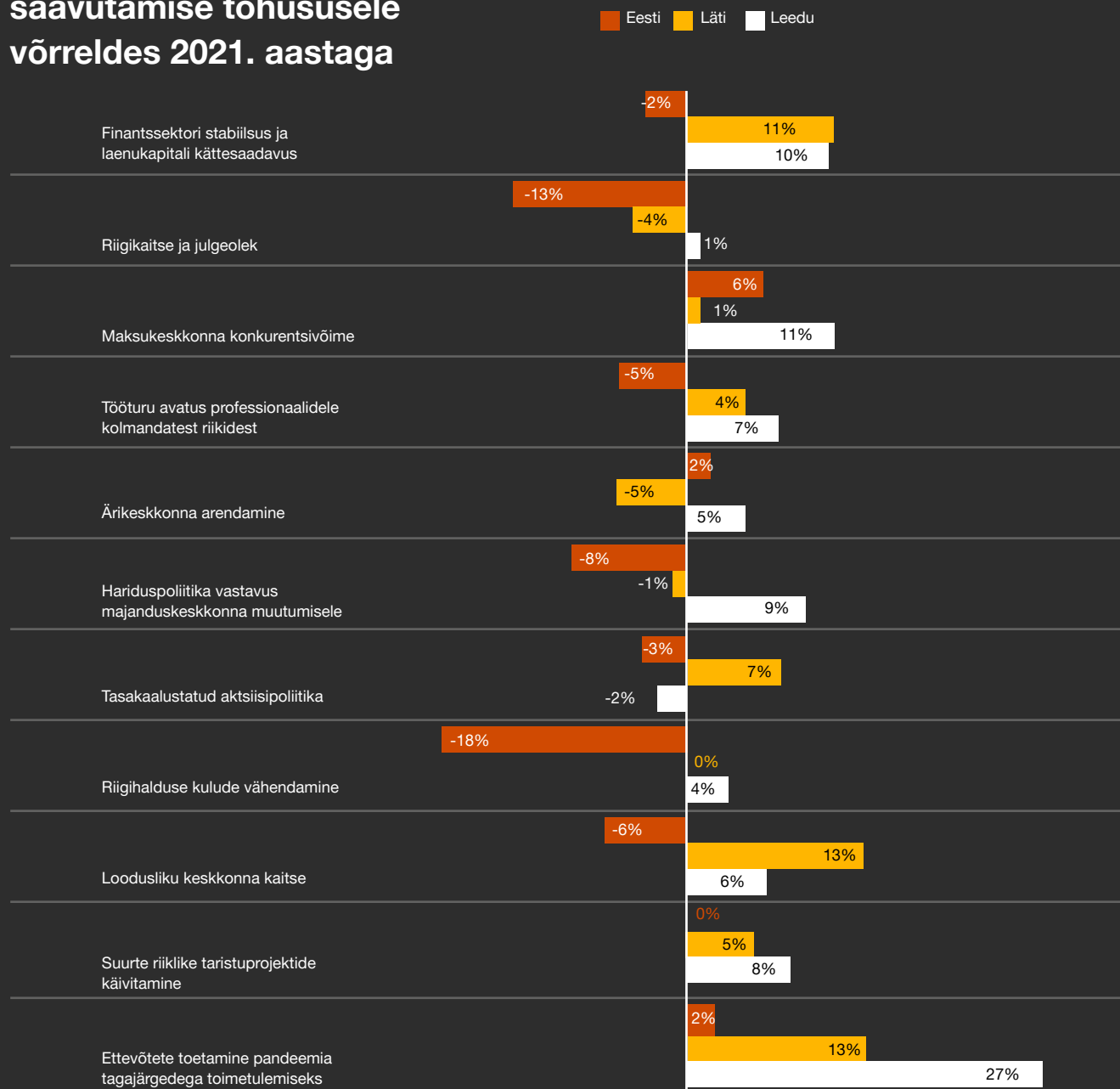
Kui eelmisel aastal hindasid Eesti tippjuhid aasta varasemaga võrreldes valitsuse hakkamasaamist läbivalt paremaks ning Leedu tippjuhid vastupidiselt läbivalt halvemaks, siis **sel aastal on meie lõunanaabrid oma hinnanguid valitsuse tõhususe suhtes tunduvalt tõstnud**. Enim on nii Lätis kui Leedus varasema aastaga võrreldes kasvanud positiivsed hinnangud pandeemiajärgses ettevõtete toetamises (Läti +13%, Leedu +27%, Eesti vaid +2%).

Joonis 26

Baltikumi tippjuhtide hinnangu muutus valitsuse eesmärkide saavutamise tõhususele võrreldes 2021. aastaga

Küsimus:

Kuidas hindate praeguse valitsuse töö edukust järgmiste eesmärkide saavutamisel?

Üle poolte Eesti tegevjuhtide arvates peaks Eesti valitsus pidama prioriteediks: **Tööturu avatust (57%), hariduspoliitika vastavust majanduskeskkonna muutustele (55%) ja maksukeskkonna konkurentsivõimet (52%).** Üllatuslikult peaks valitsus tippjuhtide arvates kõigist teemadest kõige vähem prioriteetseks pidama **ettevõtete pandeemia-järgse toimetulemise toetamist (seda pidas oluliseks prioriteediks vaid 14% tippjuhtidest).**

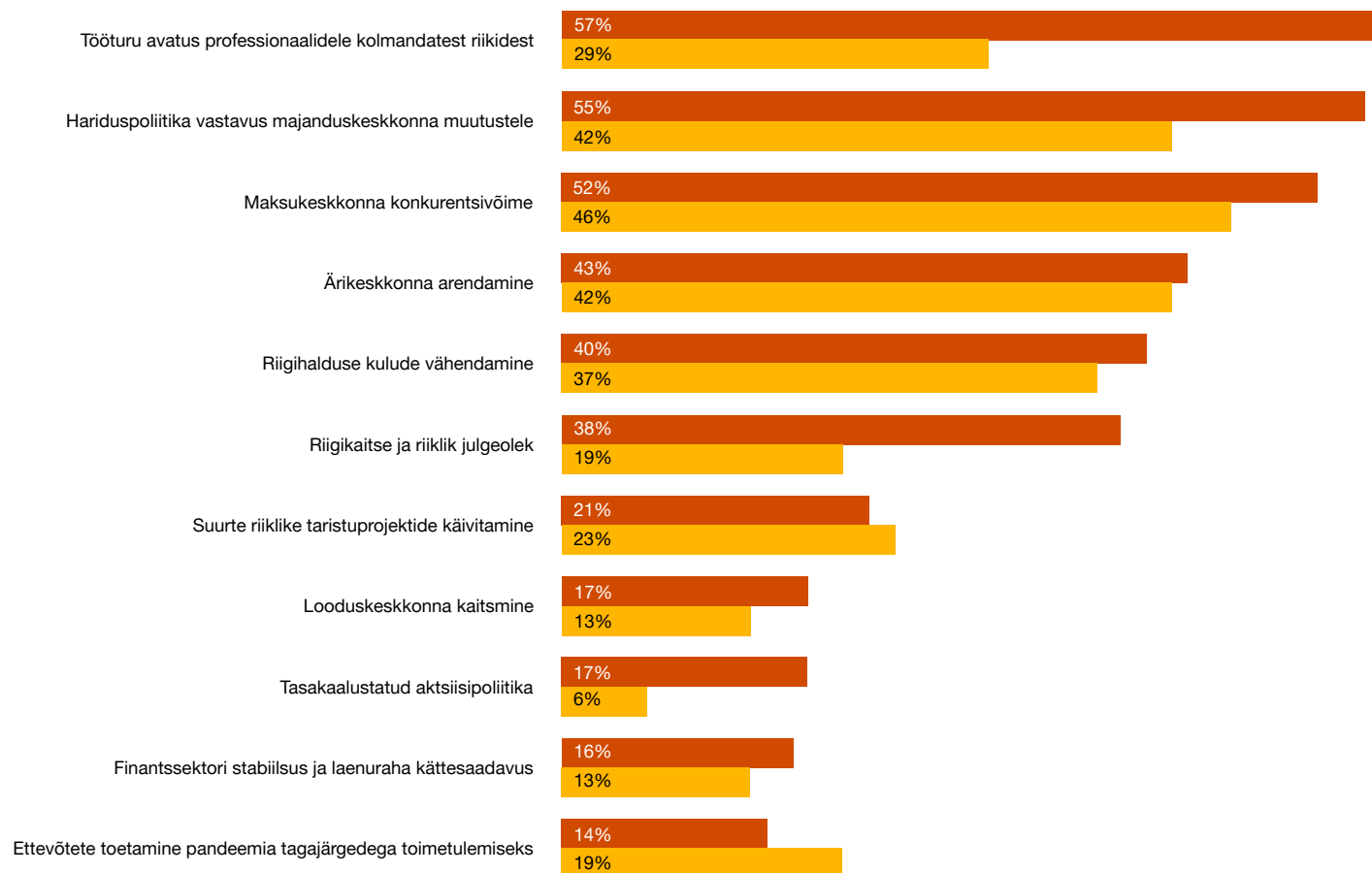
Joonis 27

Valitsuse prioriteedid tippjuhtide pilgu läbi

Küsimus:

Milliseid järgnevatest teemadest peaks Eesti valitsus pidama prioriteetseteks?

2021 2022

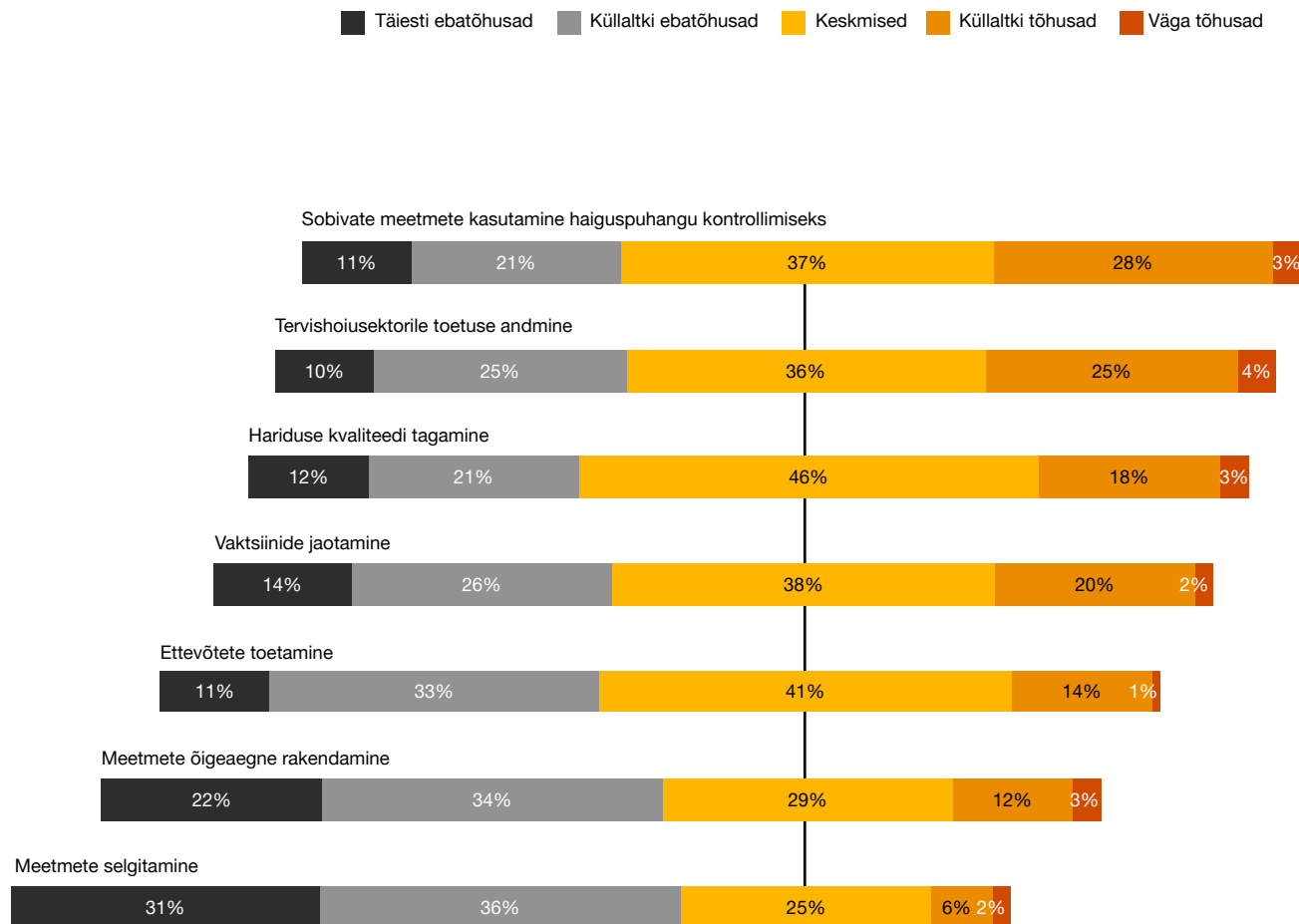
Üleüldiselt arvavad Eesti tegevjuhid, et valitsuse edukus Covid-19 kriisi haldamisel oli keskmisel tasemel – parem kui Läti tippjuhtide hinnang oma valitsusele ja kehvem kui Leedu oma. Kõige positiivsemalt hindasid Eesti tippjuhid valitsuse poolt **sobivate meetmete kasutamist haiguspuhangu kontrollimiseks** (31% pidasid rakendatud meetmeid tõhusateks), kuid samas polnud tegevjuhid rahul **meetmete õigeaegse rakendamise** (57% pidasid seda ebatõhusaks) ja **meetmete selgitamise edukusega** (67% ebatõhus).

Joonis 28

Hinnangud valitsuse Covid-19 kriisihalduse tõhususele

Küsimus:

Milliseks hindate valitsuse edukust 2021. aastal COVID-19 kriisi haldamisel?

2021. aasta novembris kinnitasid OECD ja G20 riigid heaks OECD Inclusive Framework ülemaailmse 15%-lise minimaalse ettevõtete tulumaksumäära. Kuigi planeeritav muudatus rakenduks vaid üle 750 miljoni eurose käibega kontsernidele ning mõjutaks Eestis hetkel ligikaudu 300-400 ettevõtet (peamiselt siinsed kontsernide tütarettevõtted), käivad juba ka sahinad, kas see pole mitte esimene vaatus Eesti tavapärase reinvesteeritud kasumi tulumaksumuudatuse süsteemi lõpetamisel.

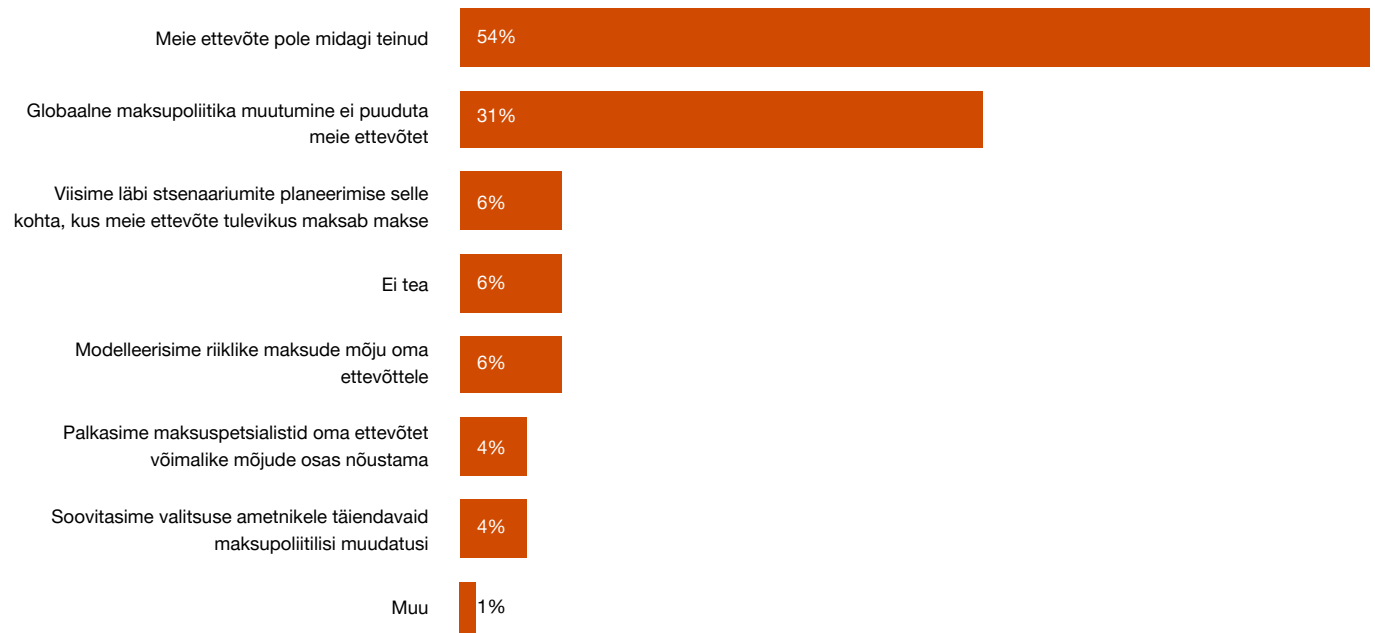
Eesti tippjuhtidest on 21% juba astunud erinevaid samme maksumuudatuse võimalike mõjude hindamise suunal.

Joonis 29

Ettevalmistused ülemaailmse minimaalse tulumaksu plaanidele

Küsimus:

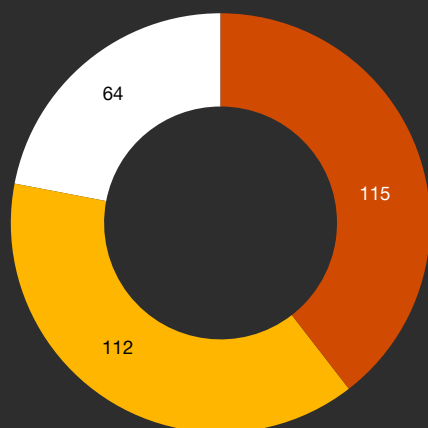
Kas ja mida on teinud Teie ettevõtte, et valmistuda globaalseks maksupoliitika muutumiseks, mis tähendaks, et kõik riigid kohustuvad kohalduma vähemalt 15% suurust ettevõtete tulumaksumäära?

Valimi kirjeldus

Küsitlus viidi kõigis kolmes Balti riigis läbi veebiküsitluse formaadis perioodil 9. detsember 2021 – 12. jaanuar 2022.

■ Eesti ■ Läti ■ Leedu

Eestis vastanute andmeid:

Sooline jaotus	Arv	%
Määratlemata	1	1%
Naine	14	12%
Mees	100	87%

Vanus	Arv	%
Määratlemata	1	1%
30–34	4	4%
35–39	9	8%
40–44	17	14%
45–49	26	23%
50–54	22	19%
55–59	20	17%
60–64	10	9%
65+	6	5%

Tulu	Arv	%
Vähem kui 5 milj. EUR	24	21%
5–10 milj. EUR	16	14%
11–20 milj. EUR	12	10%
21–50 milj. EUR	20	17%
51–99 milj. EUR	13	11%
100–200 milj. EUR	16	14%
Rohkem kui 200 milj. EUR	8	7%
Määratlemata	7	6%

Tegevusala	Arv	%
Muud	25	22%
Tööstuslik tootmine ja autotööstus (IM&A)	20	17%
Jaemüük	18	15%
Kinnisvara	17	14%
Tehnoloogia, meedia ja telekom (TMT)	13	12%
Finantsteenused	11	10%
Energia, võrgustik ja ressursid (EUR)	7	6%
Tervishoid	3	3%
Majutus-, toitlustus- ja vaba aja teenused	1	1%

Juhistaaž	Arv	%
Üle 20 aasta	25	22%
11–20 aastat	26	23%
5–10 aastat	35	30%
Alla 5 aasta	30	26%